یادکردنەوەی ڕۆژی کرێکاران، وەبیرهێنانەوەی مارکسە، کە پیشانیداین سەرمایەداری چییە

نووسینی: گاڤین ماککریا
لە ئینگلیزییەوە: نەبەز سەمەد

هەموو ساڵێک، لە ڕۆژی جیهانی کرێکاراندا، تارمایی یادەوەرییەک خۆی پیشانی ئێمە دەدا: تارمایی کارل مارکس. ئەو تارمایییەی مارکس لە ساڵی ١٨٨٩ەوە، کە ئینتەرناسیۆنالی دووەم، یەکی ئایاری وەک ڕۆژی جیهانی کرێکاران هەڵبژارد، لەو کاتەوە هەموو ساڵێک خۆی پیشانمان دەدا. هەرچەندە ئێمە لەوە تێدەگەین، ئەو لەڕبوونەی مارکس هەشە لە پشتی نومایشەوە، بەڵام ئێمە حەزناکەین ئەو تارماییە بە دیار سەرمانەوە بێت. ئاخر لەڕبوونی مارکس ئێمە نائاسودە دەکا، چونکە ئەو شتە سەخت و گرانەکان دەهێنێتەوە یادمان.

بەدرێژایی ساڵانێک، ئێمە ئەوپەڕی هەوڵی خۆمان دا بۆ دوورخستنەوەی تارمایی مارکس. هیتلەر لەژێر ناوی ڕۆژێک بۆ کارکردنی نیشتیمانی، مارکسی ناشت؛ گۆرباتشۆف لەنێو ڕیزی ڕێڕۆیشتن، ڕێپێوان و نومایشدا مارکسی شاردەوە. کڵێسەی کاسۆلیکی وەک یوسف (Joseph)، وەک قەشە و پێغەمبەری کرێکاران گۆڕان بە مارکس دەدات. فرانکۆ، وەک لە یاسالادەرێك بەتەواوی مارکس قەدەغە دەکات. هەندێ وڵات بەڕێی پشووی فەرمییەوە، مارکس ساردەکەن؛ ئەوانی دی، وەک بەریتانیا و ئیرلەندا، ئەو دەشەوێنن لەگەڵ یەکەم دووشەممەی مانگی ئایاردا. ئێستا کاتییەتی، ئێمە دەبێ ئەو تارماییە قبووڵ بکەین: ڕۆژی کرێکاران ڕۆژی مارکسە، جا ئێمە حەزی پێ بکەین یان نا.

ڕۆژی کرێکاران دەتوانێ چی بۆ ئێمە بکا، ئەو ڕۆژە بە بیرمان دەهێنێتەوە، کە مارکس هێشتاش لێرەیە، لەنێو هۆشماندا زیندووە. هەرچەندە کۆمۆنیزم وەک سیستەمێکی سیاسی کاتی بەسەرچووە، بەڵام مارکس بە بەهێزییەوە لەنێو زمان و هزرینماندا ماوەتەوە. ئەمڕۆ ئاخاوتن سەبارەت بە پارە، ئیش، چین، یان حکوومەت چالاککردنەوە و زیندووکردنەوەی ئەو زمانەیە کە مارکس پێی دەئاخفی. هەشمان بەڕێی سیستەمێک (سەرمایەداری)ەوە، کە ئێمە تێیدا دەژین دیسپلینکراوە و

ڕاهێنراوە، ئەوە تەنیا مارکسە دەسوێژ/ئامرازی هزرین لەبارەی ئەو سیستەمە بە ئێمە دەدات. مارکس بوو یارمەتی داین بۆ پێناسەکردنی سەرمایەداری وەک سەرمایەداری، مارکس بوو دەسوێژەکانی تاقیکردنەوەی سەرمایەداری پێداین و بێداری کردینەوە لە ڕۆڵی خۆمان لەنێو سەرمایەداریدا. مارکس بوو، کە ئێمەی کرد بە "سەرمایەدار".

مارکس_ من هیچ شتێکی ڕادیکاڵ لێرەدا ناڵێم_ سەرمایەدار بوو. ئەو کەمتر بە وێناکردنی ج□گ□ر□وە (ئەلتەرناتیڤە) شیاوەکانی سەرمایەدارییەوە خەریک بوو، بەڵکو مارکس پتر خەریکی تاقیکردنەوە و ڕوونکردنەوەی خودی سەرمایەداری بوو. مارکس کەسێکی دووربین (پێشبینیڤان) نەبوو (یان ئەگەر وەها بووبێ، ئەوا یەکێکی خراپ بوو) بەڵکو مارکس پتر شرۆڤەکار، ڕەخنەکار، و زانیاری پێدەر بوو. مارکس بەدرێژایی ژیانی، هزرینەکانی سەبارەت بە دەشێ کۆمۆنیزم چۆن بێ، بەناڕوونی مانەوە. لەبری ئەوە مارکس جەخت لەسەر سیستەمێك دەکا، کە لە ڕوانگەی ئەو هەموو شوێنێکی گرتۆتەوە، لەنێو هزرین و ڕەفتارەکانمان و هەروەها لەنێو جیهانی ئەستوویشدا لێر□ بوونی هەیە.

ئەو لە هەموو_شوێنێک_بوونەی سەرمایەداری، بۆ مارکس نەشیاوی لێ دەربازبوونە، ئەوە گەورەترین ڕوانگەی مارکسە. مارکس لەوە تێگەیشتبوو کە هەنگاونان ڕووەو دەرەوەی سەرمایەداری _بۆ هۆشی مرۆڤێک کە بەتەواوی بەڕێی خودی سەرمایەدارییەوە کۆنتڕۆڵکراوە_ نەشیاوە (مەحاڵە). ئێمە ناتوانین ئەوە هەڵببژێرین داخۆ لەگەڵ سەرمایەداریدا پەیوەندیمان هەبێ یان نا. (تەنانەت ئەوانەی کە لەژێر حوکمی ڕژێمە "کۆمۆنیستەکان"یشدا ماونەتەوە ئەو هەڵبژارنەیان نییە.) سەرجەم ئەوەی دەتوانین بیکەین _کە زۆر گرینگیش نییە_ ئەوەیە بیربکەینەوە لەبارەی، داخۆ چ جۆرە پەیوەندییەکمان بە سەرمایەدارییەوە هەیە. وەک سەرمایەدار ئێمە چۆن دەهزرین؟ چۆن دەژین؟ چۆن ڕەفتار لەگەڵ سەرمایەدارانی دیکەدا دەکەین؟

کاتێك وەک باکگراوندێك بۆ نووسینی ڕۆمانەکەم خاتوو ئەنگڵس ”Mrs Engels’’، ماوەی ساڵێک خەریکی لێکۆڵینەوە بووم لەبارەی مارکس، بە وەڵامێکی پێشبینیکراو گەیشتم. من ژیانی کەسی مارکسم ڕووبەڕووی تیۆرییەکانی کردەوە و دادوەریم کرد، لە ئەنجامدا، زۆر توڕ□ بووم لە هایپۆکرایسی (واتا جوداوازی قسە و ڕەفتار؛ ئەوەی دەیڵێی ئەوە ناکەی. ن.س)ی مارکس. لێرەدا پیاو (مارکس)ێك هەیە کە ژیانێکی زۆر

باش ژیاوە_ بۆرژوا، پار□ك□رەوە، پێگەخواز_ لە كاتێكدا، لە نووسینەكانیدا ڕقی لەو شتانە بووە. لێرەدا پیاو (ماركس)ێك هەیە شتێكی گ□ت□ووە (كۆمۆنیزم) و شتێكی دیكەی كردووە (كەپیتەلیزم/سەرمایەداری).

هەرچەندە، كاتێك كتێبەكەم تەواوكرد، من ئاشتی و ئارامییەكی تازەم لەگەڵ ماركسدا دۆزییەوە، ماركسم خۆشویست و گەشەم بەو خۆشەویستییە دا. لە ڕاستیدا، ئەوەم بۆ دەركەوت ئەو كەسەی بەڕاستی لێی توڕەبووم ئەوە خۆم بووم نەك ماركس.
بەڵێ، ئەوە ڕاستە كە بۆ ماركس گۆڕین دەشێ بەبێ گۆڕینی خودی خۆت ڕووبدا، بەڵام ئەمە بەتەواوی ئەوە نییە كە من چۆنم؟ من لە كایەی گشتی ڕقم لە "بانكڤانەكان" نییە و لە كایەی خۆمەندیشدا لەگەڵ خەڵات و خۆشییەكاندابم؟ من ڕەخنەی نایەكسانی و چەوساندنەوە ناكەم، كاتێك بەبێدەنگی خۆزگە بە ئەوانە بخوازم كە پارە و دەسەڵاتیان هەیە؟ لە ڕاستیدا، داخۆ ئەو هایپۆكراسییە نییە لەنێو چەقی سەرمایەداریدا كە وەها دەكا دەسەڵاتی سەرمایەداری بمێنێتەوە؟ ڕەتكردنەوەی ئەوەی چۆن هەندێ لە سەرمایەدارەكان دەهزرن و ڕەفتاردەكەن، هەرچەندە، لە هەمان كاتدا، داوای لێبوردن بۆ شێوەكانی سەرمایەداری خۆمان بكەین_بۆ خۆمان چ بەشێكی سەرمایەداری هەڵدەبژێرین بۆ قبووڵكردن و چ بەشێكی بۆ ڕەتكردنەوە_ داخۆ ئەوە واتای بوون بە سەرمایەدار نییە؟ داخۆ لەبەر ئەوە نییە ئێمە بەبەردەوامی هەست بە نابەختیاری، نائاسوودەیی، سەختی و تۆمەتباری دەكەین، هەروەها بۆچی بانگی سەرمایەداری دەكەین (چیدیكە؟) تاكو وەها لە ئێمە بكا هەست بە باشتربوون بكەین؟

ماركس فێری كردم كە یەكەم هەنگاوی گۆڕین، ڕەنگە تەنانەت شۆڕش، ئەوەیە كە تێبینی بكەی. تێبینیكردنی چۆن سەرمایەداری گەشە بە هەردوو جیهانی دەوروبەرمان و جیهانی ناخەكیمان دەدات. تێبینیكردنی چۆن هزرین، كردار، و توانستەكانمان بەره□م□ی سەرمایەدارین و لە بەرانبەردا، ئەوان چۆن بەڕێی سەرمایەدارییەوە بە سەرمایەداریكراون. بەڕێی تێبینیكردنی ئەو شتانەوە، ئێمە دەستدەكەین بە بینینی ئەو ڕێگایانەی كە ئێمە پتر ئارام و بەخشندەتر دەكەن بەرانبەر خودی سەرمایەداری خۆمان و بۆ سەرمایەدارانی دیكەش لە ژیانماندا.

دیمانێ لەگەڵ چیرۆک نووس فاروق هۆمەر … سازدانی: شاخەوان سدیق

فاروق هۆمەر"
هەر چیرۆکێك ئەگەر لە دوای تەواوبوونی، خوێنەر نەتوانێ بۆ کەسێکی دی بگێڕێتەوە، بەلای منەوە چیرۆکێکی خراپە و هەڵەیەکی لەگەڵ خۆی هەڵگرتووە.
لە ماوەی ساڵانی ڕابردوودا، دەنگێکی جیاوز بە سادەی چیرۆکەکانی ناوبەناو بۆ هەموان بە زمانێکی سادە، بەڵام قوڵ دەگێڕێتەوە، ئەو دەنگەش بێگومان (فرۆق هۆمەر)ی چیرۆك نوسە، من بۆ زیاتر ئاشنابوون بە دونیای چیرۆك و ئەدەی ئەو پێم خۆشبوو ئەم دیدارەی لەگەڵدا سازبدەم.

سازدانی: شاخەوان سدیق

پ1/ لە ئەدەبی جیهانیدا، (مارکیز) دەڵێت" قوتابخانەی چیرۆکەکانی من نەنکمە، واتە لە نەنکمەوە، فێری چیرۆك نوسین بووم، ئەتوانی پێم بڵێیت، هۆکاری چیرۆك نوسین لای تۆ چی بووو؟، تۆ کێ وای لێکردیت چیرۆك بنوسیت.

وە/ بەرکەوتنی یەکەمم بە چیرۆك، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوحیکایەتانەی کە باوکم لە منداڵیما بۆی دەگێڕامەوە. ئەو شەوانە دەیکردمە باوەش و بەدەم گێڕانەوەوە دەیکردمە خەو . لە باوەشی ئەودا وەك زیندانییەك وابووم و دەبوو دوای تەواوبوونی قسەکانی ئیدی من خەوم لێکەوتبێ . واتە گێڕانەوە ئارەزوویێك نەبوو بۆ کرانەوەی گوێچکە و فراوانکردنی خەیاڵ و خوڵقاندنی دونیایێکی رەنگاورەنگ، ئەوەندەی لە پشتییەوە مەبەستێکی دی خۆی حەشاردابوو کە هەرچی زووە بخەوم . لەو ڕۆژگارەی حەفتاکان دا زۆربەی خێزانی کوردی لە ژوورێکا دەنووستن.
بیر لەوە بکەرەوە من نۆبەرەبووم لە خێزانی خۆمان، واتە لەو دەمەدا دایك و باوکم سەرەتای گەنجێتی تەمەنیانبووە و لەوپەڕی جوانی خۆیان دا بوون و من لەوێدا و لەبەردەم شادی ئەوان چقڵێك

نەبێ هیچی دی نەبووم. بەوجۆرە فێڵانە باوکم دەیکردمە خەو و لە کۆڵ خۆی دەکردمەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشا فێڵێکی خراپ نەبوو و دواجار خزمەتێکی گەورەی پێکردم.

من ڕێگرێك بووم لەبەردەم ئاسودەیی دایکم و باوکم و بۆ ئەوەی کەشێکی لەبار بۆ ئەوان سازبووایە، دەبوو من بکرێمە خەو .

ئیدی باوکم وەکو فێڵێك پەنای بەبەر حیکایەت دەبرد بۆ ئەوەی من بنووم . جارێك لە نیوەی شەو و لە منداڵی خۆما بە خەبەر هاتم و ڕوانیم دایکم و باوکم لە ژوورەکەدا نەمابوون. زۆر ترسام و هەستم بە تەنیاییەکی زۆر کرد.

بەناو ماڵەکەدا گەڕام و چوومە حەوشەی پشتەوە و لە پەنجەرەکەوە ڕوناکییەك سەرنجی ڕاکێشام و کە ڕوانیم ئەوان لە ژوورەوە خەریکی دونیای عاشقانەی خۆیانن. ئەو دۆزینەوەیە، لە هەمان کاتا جۆرێکیش بوو لە سەرکێشی و دەرگا واڵاکردنێکیش بوو لەبەردەم یاخیبوونێك کە لەگەڵ گەورەبوونم گەورە و گەورەتر دەبوو. من لە یەکێك لە چیرۆکەکانی ناو کۆمەڵە چیرۆکی یەکەمم " سەرگەردانییەکانی پیاوێك " چیرۆکێکم هەیە بەناوی " حیکایەتەکانی باوکم " زۆر بە قووڵی باسم لەوە کردووە. ئەو دەیان چیرۆکی بۆ دەگێڕامەوە و هەر لەو دەیان چیرۆکەوە سەدانی دیکەشی لێدادەتاشین. بۆ نموونە کە چیرۆکی شیرین و فەرهادی بۆ دەگێڕامەوە، لە گێڕانەوەیەکا فەرهاد خۆی لە کێوی بێستون هەڵدەداشتە خوارێ و لە گێڕانەوەیەکی ترا باوکم لەبیری چووبۆوە چی بۆ گێڕابوومەوە و دەیگووت" فەرهاد کە دەگاتەوە ماڵێ شیرین خۆی کوشتبوو و جارێکی دیش دەیگووت لە کۆتاییا شیرین و فەرهاد دەگەن بە یەکدی و ژیانێکی پڕ لە ئاسودەیی دەبەنەسەر.

ئیدی کە گەورەبووم وورده وورده پەییم بە زۆرزانی باوکم و بەو مەبەستانەش برد کە لە پشتی ئەو گێڕانەوانەوەبوون. لەگەڵ ئەوەشا ئەو حیکایەتانە سەرچاوەیێکی گەورەبوون بۆ من، هەر شەوێك بە جۆرێك من چاوم دەچووە خەو.

جارێك بەدەم گریان و جارێك بەدەم پێکەنین و خۆشی و زۆرجاریش تووڕەیی. لەگەڵ کارەکتەری ئەو حیکایەتانەدا دەژیام و بیرم لێدەکردنەوە و بۆیان دەگریام و وامدەزانی کەسانی هەقیقین. حیکایەتی عاشقانەی لەیل و مەجنون و شێتبوون لەپای عەشق، حیکایەتی ڕۆستەم و زۆراب و کوشتنی کوڕ بە دەستی باوك، دووان بوون لەو سەربووردانەی دواتر لە مێشکی منا لەبیرنەدەچوونەوە و بەردەوام لام گەورەدەبوون. ئەوەی کە تا ئیستا باسم لێکرد بەرکەوتنێکی ڕاستەوخۆی من بوو بە چیرۆك، بەڵام هۆکار تەنیا یەك نییە و دونیاییەك هەن. بەڵام ئەوەی گرنگە من هەر بەو جۆرەی باوکم چیرۆك ناگێڕمەوە. بەردەوام بیر لە کارەکتەرێك دەکەمەوە کە جووڵە و

بیرکردنەوە و دونیابینی هەبێت . ڕوانینێك کە پێی بڵێت لە جوانی و ڕەنگینی. حیکایەتێك بگێڕمەوە کە لای خوێنەر تازە بێ و شیاو بێت. مامەڵەم لەگەڵ خوێنەردا وەکو مامەڵەی باوکم مەبەستگەرا نەبێت بۆ تەفرەدان و هەلخەڵەتاندنیان. چیرۆکنوس دەبێت کەسێکی خاوێن بێ و ڕاستگۆیی لەگەڵ ووشە و بیرکردنەوەی دا لە ڕۆحیەوە هەڵقوڵاو بێت. ئەوانەی بۆ مەبەستێك لە دەرەوەی جوانی دەنووسن دواجار دەڕوخێن و هیچ بەرهەم ناهێنن .

پ2/ لە زۆرێك لە چیرۆکەکانتا گەڕانەوەیەکی سەیر بۆ منداڵی دەبینم، وەك ئەوەی لە چیرۆکی (کوڕی باڵندە)دا دەیبینین، ئەم هەموو سەرسامیەت بە منداڵی چیە؟ تۆ دەتەوێت لە ڕێگەی چیرۆك نوسینەوە، منداڵیت بنوسیتەوە؟ یان منداڵی تەنها تێمایە بۆ داڕشتنی چیرۆکەکانت.

وە/ هەموو گرێ کوێرەکانی ژیان وان لەناو منداڵی دا، منداڵی سەرەتای فامکردنەوە و بەرکەوتنە بە دونیا. هەموو شتێك لەوێ دا تازەن و بۆ یەکەمجار دەیانبینی. تۆ تەماشای گێڕانەوەی ئەو ڕووداوانە بکە منداڵ دەیانگێڕێتەوە، هەست دەکەی سەرسامی و ڕەنگینیەکی سەیری تیایە و شاخ و گوێ لە ڕوداوەکان دەڕوێنێ بەتایبەتی منداڵێك کە لە دەمی هەژاندایە. بۆ نمونە لە ڕووداوی پەلاماردانی سەگێك بۆ منداڵێك، یان کەوتنەخوارەوەی منداڵێك لە پەیژەیەکەوە، گوێیان لێبگرە چۆن باسی لێوە دەکەن. منداڵ بۆ گوزارشتکردن لەو ڕوداوانە زمانی جیاواز و ڕوانینی جیاوازیان هەیە. کاتێك باسی ئەو سەگە دەکات دەمی بە ئەشکەوت دەشوبهێنی و ئەو سەگەش بە ئەژدیهایێك دەبینێ. کەوتنیش لەسەر پەیژەیەکەوە وەکو کەوتنەخوارەوە لە شاخێکەوە دەگێڕێتەوە. هونەری وێنەکێشانیش لای منداڵ، خزمەتێکی گەورەمان دەکات بۆ ناسینی ئەو دونیا فراوانەی لای منداڵ هەیە. من هەمیشە سەرسامم بووم بە منداڵ و منداڵی خۆمم زۆر خۆش دەوێ.

من لە منداڵییەوە لەوەم دەڕوانی ئەو دونیا فراوانە چۆن دروستبووە، من لە کوێوە هاتووم. درەخت و ئاسمان و چۆلەکە لە کوێوە هاتوون. کە بۆ یەکەمجار تەلەفیزۆنم بینی و خەڵکانم لەناو شاشەدا هاتەبەرچاو تەواو دڵنیابووم کە ئێمە لە تیقیەوە لە دایکبووین. جارێك تیقییەکەمان شکا، خاڵم هات پشتەکەی کردەوە و ڕێکەوتیش وابوو شیروانی برام لەو ڕۆژەدا لە دایکبوو. ئیتر گومانم نەما کە ئینسان خوڵقاوی تیقییە. ڕۆژێك بە دزییەوە و کاتێك ماڵمان چۆڵبوو و هەر بەو شێوەیەی خاڵم پشتی تیقییم بە چەقۆیێك کردەوە و

لەناوەوەی دا بە دوای منداڵ دا دەگەڕام. زۆر خەمباربووم کە هیچم تیا نەدۆزییەوە. هەموو ئەو زانیاریانەی تا ئەو کاتە لەسەر دونیا پێیگەیشتبووم هەمووی هەڵوەشانەوە. من تا ئیستاش پێکەنینم بە هەموو ئەو شتانە دێ کە کۆمەڵگا بە منداڵیان دەڵێ و گومانم لە هەموو ئەو زانیاریانەی کۆمەڵگای خۆمانە لە کاتی مامەڵەکردنیان لەگەڵ منداڵ دا هانای بۆ دەبەن .

دایکم دەیگووت تۆمان لە تەنەکەی خۆڵدا دۆزیوەتەوە، تا ڕۆژگارێکیش خۆم بە منداڵی ناو خۆڵەکان دەزانی. دەیان چیرۆکم لە ئەندێشەی خۆما دەخوڵقاند، کە من منداڵێکی بێ دایك و باوکم و کەسم نییە و دەچوومە گۆشەیەکەوە بۆ خۆم دەگریام و بۆ بەدبەختی خۆم دەلاوامەوە. منداڵی سەرەتایێکی زۆر هەستەوەرە بۆ داهاتوو و ئەوەی لەوێ دا بەدەستیدەهێنی لە خەیاڵ و ئەندێشە و ڕوانین، دواتر سەختە بەدەستی بهێنی.

من تا مردن منداڵی خۆم دەگێڕمەوە. ئاخر لەلایێکی دییەوە هەموو شەڕەکانی ئینسانیش لەوێ دا خۆیان حەشارداوە. هەموو ئەو گرفتانەی ناو خێزان، زەبروزەنگی باوك و باوکێکی دڕندە، نەرمونیانی دایك و دایکێکی بەستەزمان و میهرەبان. گرفتارییەکانی نێر و مێ و گونجان و نەگونجان لەگەڵ قوتابخانە و ئەو زیندانە گەورەیەی بەناوی پەروەردەوە فێڕت دەدەنە ناوی. من منداڵێکبووم لەگەڵ هەموو شتێکی چواردەوری خۆم ناسازگاربووم و گەرەکمە لە ڕێگەی نووسینەوە جارێکی دی هەموو شتەکان بخەمەوە سەر ڕێچکەی ڕاستەقینەی خۆیان. کاتێك تۆ منداڵییەکی ناسروشتی دەژیت و ناسازگار دەخوڵقێیت، ئاسان نییە لە دوایی دا ئەو ناسازگارییە تێپەڕێنی و بۆ هەتاهەتایە لەگەڵت دەمێنێتەوە .

من زۆر بەسەختی دەتوانم ڕوداوەکانی ناو ژیانی منداڵی خۆم تێپەڕێنم و بەردەوام دەیانهێنم و دەیانبەم و لێیان دەکۆڵمەوە. من هەمیشە منداڵێکم و گەورەنەبووم و هەستدەکەم لەوێ دا بەجێماوم. واش بیردەکەمەوە خەڵکانی نێو کۆمەڵگاکانی ئێمە بەپیریش منداڵ دەمێننەوە. وەکو منداڵ بە شتێکا دەنوسێن و لێینابنەوە. هەیە حەزی بەوەیە هەموو مافەکانی خەڵکانی چواردەوری خۆی بۆ خۆی بەرێ، هەر وەکو چۆن منداڵێك حەز دەکات هەموو یارییەکان بۆ خۆی بەرێ، یاوەخوود لە یارییەکی دووگێڕییا، پێیخۆشە خۆی گێڕچی و هێڵشبەر بێ و هەمیشە تۆپەکە لە قاچی خۆی دا بێت. منیش بە منداڵی خۆما نوساوم و لێینابمەوە. تۆ بڕوانە ئێمە لە دونیایێك گەورەبووین پڕیبوو لە درۆ و زۆرزانی. من تەمەنم دە ساڵ بوو کە سەدام حوسێن هاتە سەر کورسی دەسەڵات، ئیستاش لە بیرمە لە پشتی ماشێنێکی دوا بەتاڵ دا

هاتبووە شاری هەولێر و بە خەڵکی دەگووت، دڵنیاتان دەکەمەوە کە ساڵی دادێ من بە زمانی خۆتان لەگەڵتان دەدوێم و خۆم فێری زمانی کوردی دەکەم. من هەر چاوەڕوانبووم و ئەو نەك هەر فێری کوردی نەبوو و بەڵکو درۆ لەدوای درۆ بۆ خەڵکی دەکرد. من چۆن بتوانم چی دی نەگەڕێمەوە بۆ ئەو ڕۆژگارە و بە فەرامۆشی بسپێرم، ئەی چۆن ئەو منداڵە کە خۆمم بڕوا پێبهێنم کە ئەوە درۆیە و هانابردن بۆ درۆش کارێکی سادەیە، چۆن پێیبڵێم لە یادی بکە و گوێی مەدەرێ.

کاتێکیش دەستم بۆ چیرۆکنووسین برد، بێجگە لە منداڵی خۆم هیچ شتێکی دیم لەبەردەستا نەبوو لێیان بدوێم، یاوەخوود پێموابوو منداڵی خۆم باشترین و ڕاستگۆیانەترین جێگەیە کە هانای بۆ بەرم. ئەوەش ناشارمەوە، یەکەمجار پەلاماری دایك و باوك و خێزانەکەی خۆمم دا و لە هەموو ئەو گوناهانە ڕووتم کردنەوە. زۆربەی چیرۆکەکانی ناو کۆمەڵە چیرۆکی سەرگەردانییەکانی پیاوێك شەڕی خۆمە لەگەڵ خێزان . هەر کەسێکیش سڵ لەو شەڕ و پەلامارە نەکاتەوە دواتر دەتوانێ پەلاماری شار و خەڵکانی شارەکەی خۆی بدات و سەر بۆ هیچ شتێك دانەنەوێنێ و سڵ لە دنیا تەواو تەواو چۆڕابێتەوە . چیرۆکەکانی ناو کۆمەڵە چیرۆکی " نیگایێك پڕ لە گرفتاری " سەرەتای هاتنە دەرەوەمە لە خێزانی خۆم بۆ ناو شار و زەمینەیێکی فراوانتر. من سەرقاڵم بە ڕووتکردنەوەی کەسێتی خۆم لە هەموو ئەو درۆ و دزی و لێدان و زللە و فێڵبازییانەی کە تیای گەورەبووم و بەردەوام بەدوای ئەوەوەم ئەو منداڵە لەو دونیایە بێنمە دەرێ و لە شوێنێکی ئارامی دابنێم. لە زۆربەی چیرۆکەکانما منداڵێك هەیە و هیچ کارەکتەرێك لای من دروستنابێت ئەگەر منداڵی نەزانم. زۆرباشیش دەزانم ئەگەر نووسین نەبوایە، ئەوا من جەللادێکی گەورە دەردەچووم و دەبوومە پیاوکوژێکی گەورە .

پ3/ زۆرجار دەوترێت چیرۆك نوسین مەشقە بۆ نوسینی ڕۆمان. یان چیرۆك پشوی خوێنەرە لە نێوان ڕۆمان بۆ ڕۆمانێکی دیکە، تۆ تاچەند لەگەڵ ئەم بۆ چونەی، تۆچیرۆك بە ژنرێکی سەر بەخۆ دەزانیت؟.

وە/ من وای نابینم چیرۆکنوسین مەشقێك بێ بۆ نوسینی ڕۆمان. بەلای منەوە چیرۆك هونەرێکی ناڵێم گەورەترە لە ڕۆمان، بەڵام گەلێك دژوار و پڕ ئاستەمیترە لە ڕۆمان و کارکردنە لە ڕووبەرێکی تەواو بچکۆلانەتر و بەرتەسکتردا. هەر بە کاری میناتۆر دەچێت کە لەناو دەرزییەکی بچکۆلانەدا سەرقاڵی هەڵکۆڵین بێت. ئەگەر ڕۆمان بەکاری گروپێك لەناو سەمفۆنیایەك دا بشوبهێنین، ئەوا چیرۆك کاری ئەو سۆلۆکارەیە کە لەپڕێکا و لە شوێنێکی ئەو سەمفۆنیایەدا هەموو

ڕوانینی گوێگر بۆ خۆی دەدزێت و تەواو ئاگایی هەموویان بۆ خۆی هەڵدەمژێت. یان بەکاری ئەو تەنافبازە دەکات کە لەبەرزاییەکان گەمە دەکات. هەموو کەسێك ناتوانێ چیرۆکێکی جوان بنوسێت. ئەگەر وابووایە دەبوو ئەدەبی کوردی پڕیبوایە لە چیرۆك. لەکاتێکا لەناو ئەدەبی کوردیيا ژمارەی ئەو چیرۆکانەی ئاستێکی بەرز و باڵایان هەیە و دەتوانن شان بەن لە شانی چیرۆکە گەورەکانی جیهان زۆر کەمن. ڕاستە نوسەری ئێمە پێیوابووە دەبێ چیرۆك بنوسێ و دواجار بڕوات ڕۆمان بنوسێت، بەڵام لە هەردوکیان دا وەك یەك سەرکەوتوو نەبووە. بۆ ئەدەبی دەرەوەی دونیای ئێمەش هەر وای دەبینم. من کەم نوسەرم پێ شك دێت لە هەردوکیان دا هەمان ئاستی بڕیبێت. لە کاتێکا زۆر چیرۆکنوسی گەورە هەن لە دونیادا تەنیا چیرۆکی نوسیوە و خۆی لە قەرەی ڕۆمان نەداوە . من وەك خودی خۆم خۆشیم بە ڕۆمان نایەت، ڕۆمان درێژدادڕییەکی سەیری تیایە کە من حەزم بەو درێژدادڕییە نییە . ئەگەر تەماشا بکەین، خەڵکان لە دەمی ئاخافتنی خۆیان دا دەڵێن چیرۆکی ژیان و مردن و ناڵێن ڕۆمانی ژیان و مردن . خوداوەند لە حەوت ڕۆژا هەموو دونیای دروستکرد . ڕۆژی یەکەم زەمین و ئاسمانی دروست کرد .

تۆ دەتوانی لە ڕۆژێکا چی بکەیت . مەبەستمە با تەماشای کات بکەین. من زۆربەی چیرۆکەکانم لە ڕۆژێکا نوسیون . کاتێکی زۆرم بە نوسینیانەوە نەکوشتووە، بەڵام هیچ چیرۆکێکم نەبووە چەندین ساڵ لە مێشکما هەڵمنەگرتبێ. من بۆ خۆم چێژێکی زۆر گەورە لە چیرۆك وەردەگرم، هەم وەك خوێندنەوە و هەم وەکو نوسینیش. دەتوانم ڕۆژانە لە پشتی مێزەکەمەوە دابنیشم و چیرۆکێکی تازە بنوسم. ئەگەرچی وام نەکردووە و بۆ هەر کۆمەڵە چیرۆکێکم نێوانێکی زۆری لێخواستووم. دەتوانم ڕۆمان بنوسم و لە ئاستێکی بەرزیشا بێ وەکو چۆن پێشتر تێکستی شانۆیم نوسیوە. کاتێکیش ئەگەر ڕۆمان بنوسم زۆر دڵنیام ئەزموونی چیرۆکنووسینم وەك دونیابینم بۆ کایە جیاوازەکانی ئەدەب بە هانامەوە دێ، بەڵام هاوکاری تەواوم ناکات، چونکە ئیدی من لەناو بڕتە و چوارچێوەیەکی دی دا دەجووڵێمەوە کە تەواوێك لە بڕتە و چوارچێوەی چیرۆك دەڕواتە دەرەوە. من کاتی خۆی خۆم تەرخان کردبوو بۆ شانۆنووسین کەچی لەپڕێك خزاما نێو دونیای چیرۆکنووسینەوە، ئەگەرچی هەموو ئەو زانیارانەم دەربارەی شانۆ دەستگیرۆییەکی زۆری کردم، بەڵام ئەوەی لێرەدا هەستم پێکرد لێکنەچوونی تەواوی ئەو دوو کارکردنەبوو کە هیچیان لەوی دی نەدەچوون و بۆ ڕۆمانیش هەر وەهای دەبینم.

من زۆر بەسادەیی لەو ئەزموونە سادەیەی خۆمەوە دەدوێم و دەشێ کەسانێك هەبن جیاواز لە من بە جۆرێکی دی دەربارەی ئەو پەیوەندییە

بدوێن. کەسانێکی زۆر کەم لە ئەدەبیاتی دونیادا کە لەپەنجەکانی دەست تێناپەڕن، بۆیان کراوە لە هەردوو ژانری ڕۆمان و چیرۆك دا هەمان ڕەنگینی تۆمار بکەن. ڕەنگە هەمەنگوای یەکێك بێ لەو کەسانە.

پ4/ هەموو مرۆڤێك لە ژیانیدا شتگەلێکی هەیە بۆ گێڕانەوە، دەوترێتیش "مرۆڤ گیانلەبەرێکی حیکایەت خوانە و ئەوەی ئاژەڵ و مرۆڤ لە یەك جیادەکاتەوە، گێڕانەوەیە" مەبەستمە بڵێم تۆ دەتەوێت چی بگێڕیتەوە، چیرۆکەکانی تۆ بۆ گێڕانەوە چین؟

وە/ من کاتێك منداڵبووم لە کۆڵان یاریم بە قوڕ دەکرد. هەر لەو قوڕ و خاکە شارانێکم دروستدەکرد و تێکم دەدانەوە. خەڵکانم دەهێنا و لەوێ دامدەنان. لەگەڵ خۆم دەدوام و ناوم لە هەموو جێگەکانی دەنا. هەر بۆ خۆم قسەم دەکرد و بەخۆم دەگووت، ئەوە ماڵ و کۆڵان و قوتابخانەن. ناوم لە خەڵکەکانی ناوی دەنا و بە ئارەزووی خۆم منداڵم دابەشدەکردن بەسەریان دا و حیکایەتم بۆ دەخوڵقاندن. جارجارێکیش سەرکێشیم دەکرد و کەسێکم دەمراند و کەشێکی ناو پرسەم دەخوڵقاند. من سەرەتا بۆ سەرگەرمی خۆم حیکایەتم بۆ خۆم دروستدەکرد و ڕەنگە هۆکارەکەشی هەر ئەوەبووبێ من لە منداڵیم دا لەبەرئەوەی زۆر بەباشی قسەم بۆ نەدەکرا و منداڵێکی ڵاڵەپەتە بووم هەستم بەتەنیاییەکی زۆر قووڵ دەکرد و بۆ پڕکردنەوەی ئەو تەنیاییە قسەم لەگەڵ خۆم دەکرد و تەنیا هاوڕێی خۆم خودی خۆمبووم.
حیکایەتەکانیشم تا دەهاتن زۆر دەبوون و زیادیان دەکرد. کاتێکیش کە چوومە قوتابخانە و لەسەر شتێك سەرزەنشت دەکرام و لێپرسینەوەم لەگەڵ دەکرا، هانام بەبەر بیانوویەك دەبرد و ئەوەندەم حیکایەت لە ناخابوو ئیدی مامۆستاکان بڕوایان پێدەکردم و لەوێشەوە هەستم کرد ئەو حیکایەتانە دەتوانن لەگەڵ هەر بەرەوڕووبوونەوەیێك لە شوێنی دیش بە فریامەوە بێن . زۆرجار بە بیرم دێتەوە نەنکم و پورەکانم خستۆتە گریان بە هەڵبەستنی حیکایەتێك کە لەکاتی گەڕانەوەما لە قوتابخانەوە بۆ ماڵەوە دروستمکردبوو . دەمگوت پورێ، هەر ئیستا لەسەر شەقامەکە گەڕامەوە ماشێنێك ژنێکی شێڵا و کوشتی. بڕۆ تەماشابکە عەبا خوێناوییەکەی هێشتا هەر لەوێ کەوتووە .
ئەوان دەگریان و زیاتر پرسیاریان لێدەکردم کێ بوو نەتناسی، پێمان بڵێ چی لەبەرابوو و تۆ بەچاوی خۆت بینیت. ئیدی منیش بە ئارەزووی خۆم ترش و خوێم دەکرد و لەسەر پرسیارەکانی ئەوانەوە حیکایەتەکەم دەستکاری دەکرد و ڕێکمدەخستنەوە .
دەتوانم بڵێم لە هەر قۆناخێکی ژیانما حیکایەتێکی تایبەت بەو

ڕۆژگارەی خۆم هەبووە. لە هەر شەقام و کۆڵانێکەوە تێپەڕیبم، تەماشای سەربان و پەنجەرە و ناو تاق و دەرگاکانیم کردووە و لە ڕەنگی دەرگا و لە تەنافی پڕ لە جلی حەوشە و سەربان و لە خەڵکەکەی ووردبوومەتەوە و لە رەفتار و هەڵسوکەوتیانم ڕوانیوە و گوێم لە قسە و هاوار و ژاوەژاویان گرتووە. کاتێك میوەفرۆشێکم لە کۆڵان دەدی هاوار دەکات، من بۆم دەکرا حیکایەتێکی بۆ دروستبکەم و ئیدی ئەو ڕۆژەم بەوپەڕی تەنیایی و بێدەنگی خۆمەوە بە فراوانکردنی ئەو حیکایەتەوە دەبردە سەر. پەرداخێکی شکاو، گۆزەیەکی کەوتوو لە کۆڵانێك و جووتێك پێڵاوی کۆنی فڕێدراو لە کەلاوەیێك حیکایەتی خۆیان هەیە. حیکایەت بۆ من وەکو مەشقێکی لێهاتووە و من لە منداڵییەوە لەگەڵی ڕاهاتووم و بەردەوام پەراوەی دەکەم . جارێك لە شوێنێك و لەگەڵ کیژێك گوێمان لە گۆرانییەکی حەمەی ماملێ دەگرت، لە خۆمەوە حیکایەتێکم بۆ گۆرانییەکە دروستکرد و بۆ کیژۆڵەکەم گێڕایەوە .

دوای ساڵێك پێمگووت ئەوەی دەربارەی ئەو گورانییە بۆم گێڕایتەوە خۆم هەڵمبەستبوو و ڕاستنەبوو. تا ئیستاش لای بووە بە هەقیقەتێك و بۆمناکرێ ئەوەی لە لا بسڕمەوە و لەگەڵ ئەو گۆرانییەدا کتوپڕ دەگری و ئەو حیکایەتە هەڵبەستراوەی منی بیردەکەوێتەوە.

من بەرلەوەی حیکایەتەکان بۆ ناو نووسین بگوازمەوە، ناخی خۆمم پڕکردبوو لە حیکایەت. ناخم سەر شارە لە حیکایەت و ئەوەندە پڕە کە بەشی هەموو تەمەنم بکات . لەوەشەوە فێری ئەوەبووم کە دەکرێ سەرەتا حیکاتەکان لەناو ناختا بنوسیتەوە و ئەوجا بۆ دوو توێی لاپەڕەیێکی بگوازیتەوە. من دەمەوێ چی بگێرمەوە ؟ پێموایە هەموو شتێك شایانی گێڕانەوە بێ. ئێمە لە دونیایێك گەورەبووین پڕی بوو لە ڕووداو. منداڵی و گەنجیم لەگەڵ جەنگدا بەسەربردووە. هەر لەو گەڕەکەی منی تیا گەورەبووم، سێ لە چواری هاوتەمەنەکانم کوژران. دەتوانم هەتا مردن بەدبەختی دایك و خوشکەکانی ئەوان بگێڕمەوە . دواجار شەڕی براکوژی و ئەو ماڵوێرانییەی نەوەدەکان. چیرۆکی هەڵاتن لە نیشتیمان و بەرکەوتنم بە تەلی دڕکاوی سنورەکان. ژیانی ئێمە و مێژوومان سەر شارە بە حیکایەت .

پ5/ وەك دەزانین تەکنیك بەشێکی گەورەی چیرۆکی مۆدێرنە، تۆش گرنگی بەم لایەنە زۆر دەدەیت، بەتایبەت لە چیرۆکی (کوڕی باڵندە)دا (زەمەنی ڕابردوو ئێستاو داهاتووت) بەکارهێناوە، ئەو هەموو گرنگیدانە بە تەکنیك بۆ لای تۆ بابەت گرنگە یان تەکنیك.

وە/ نەك هەر بەتەنیا کوڕی باڵندە، هەر یەکێك لەو چیرۆکانەی من

نوسیومە، تەکنیکێکی تازەی تیایە و هەوڵم داوە تایبەتمەندێتییەکی جیاوازی پێببەخشم. هەر چیرۆکە دونیای خۆی و زەمینەیێکی تایبەت بە خۆی هەیە. چیرۆك وەکو بنیادەم وایە چۆن لە بنیادەمێکی دی ناکات و بەسەرهاتێکی خۆی هەیە، چیرۆکیش بە هەمان شێوە نابێ لە چیرۆکێکی دی بچێت. من لەڕێی تەکنیکەوە گەرەکم بووە هەمیشە خۆم تازە بکەمەوە . پێموایە ئەگەر چیرۆك لەناو تەکنیکا دانەمەزرێ هەمیشە خۆی دووبارە دەکاتەوە. تۆ تەماشای منداڵێك بکە کاتێك یارییەکی دەدەیتە دەست، دەیەوێت هەرجارەی بە جۆرێکی دی لێیبڕوانێت و تا ئەو شوێنەش کە هەوڵی شکاندنی دەدات بۆ مامەڵەکردن لەگەڵیا بەدوای بەخشینی شێوە و شێوازێکی دی دا دەگەڕێت.

من پێشتر باسی ئەوەم کرد کە منداڵبووم بە قوڕ یاریم دەکرد و هەر جارەی شتێکم لەو قوڕە هەڵشێڵاوە و بە جۆرێك دەستم خستۆتە ناوی کە شتێکی دی لێ پێکبهێنم. من نانەوایێك نەبووم هەموو گونگەکانم بە قەد یەك و یەك قورساییان هەبوبێ و دەستم بە یەك جووڵە و یەك شکاندنەوە ڕاهاتبێت. من سێ کۆمەڵە چیرۆکم هەن؛ هەر یەکێك لەو چیرۆکانە هەم لەڕووی بابەت و هەم لەڕووی تەکنیکیش هەمەڕەنگن و هەم لەڕووی کتێبیش لە یەکدی ناچن، فەزای بیرکردنەوەی من لە کتێبی یەکەمم دا خێزان و سەرگەردانییەکانی تاکن لەناو خێزان دا، لە کتێبی دووهەم دا هەر هەمان کەسە و لە چوار چێوەیەکی گەورەتر و فراوانترا دەخولێتەوە کە نیگەرانییەکانی ناو کۆمەڵگان .
کتێبی سێهەمیش نیشاندانی شارێکە بە جۆرەها چیرۆك و کارەکتەری جیاوازەوە و قووتکردنەوەیەتی لەبەردەم جیهان دا وەکو شارێکی زیندوو. بابەت و تەکنیك هەردوو وەکو یەك شوێن بایەخن و ناکرێ بۆ یەکێکیان ئەوی دییان فەرامۆش بکرێ. هەموو ئەو توخمانەی کە سەر بە تەکنیکن و لەودا دەتوێنەوە و هەموو ئەوانەشی کە لەناو بابەتدان، تێکڕا لە بۆتەیێکی هارمۆنیا کۆدەبنەوە بۆ دامەزراندنی چیرۆکێك. بەڵام گرنگی تەکنیك لەوەدا دەردەکەوێت کە ڕێگا دەدات چیرۆکێك بە دوو تەکنیکی جیاواز و بە دوو تەرزی جلوبەرگەوە لەیەکدی نەچن. ئەگەر دەربارەی لێکچوون و جیاوازی بدوێین، بابەتەکان بەدرێژای مێژوو هەر هەمان ئەو بابەتانەبوون کە خەڵکان لێرەولەوێی دونیا پێوەی سەرقاڵبوون و ئەوەی کە لە کەسێك بۆ کەسێکی دی جیاوازی دەخوڵقێنێ چۆنێتی گێڕانەوە و خستنەڕوویەتی. ئەو خستنەڕووەش هونەر و کارامەیی دەخوڵقێنێ.

پ6/ هەندێك چیرۆك لە گەڵ نوسینیاندا لای خوێنەر دەمرن، و کۆن دەبن، دەتوانی پێمان بڵیت خاڵە بەهێزەکانی چیرۆکی زیندووی نەمر

چین؟

ئەگەر چیرۆکێك چیرۆك بێت نابێت بمرێت. هەر وەکو چۆن ژیان بەردەوامە و سروشت بە ڕەنگینی خۆیەوە بۆ سەدان ساڵ درێژەی هەیە و بەردەوام خۆی تازە دەکاتەوە، دەبێت چیرۆکیش ئاوا توانای مانەوەی هەبێت. ئەو چیرۆکانەی لە دوای خوێندنەوەیەکەوە دەمرن ژیانیان تیا نییە و بۆیان نەکراوە پەی بەو پرسیار و خەمگینی و سەرقاڵیانەی ڕۆژگارەکەی خۆیان بەرن. چیرۆك هەر بە تەنیا گێڕانەوەی ڕووداوێك و ڕیزکردنی ووشە و ڕستە نییە لە پاڵ یەکترەوە. بۆ ئەوەی چیرۆکێکی باش بنووسیت دەبێت بتوانیت ژیان بنووسیتەوە و توانای خەڵقکردنت هەبێت. ئەو گرفتارییانەی مرۆڤ لەناو ژیان دا تووشیان دێ چین؛ مردن و ژیان، منداڵی و پیربوون، عەشق و گەڕان بەدوای نەمری دا، ستەمکاری و نادادوەری ناو کۆمەڵگاکان. تۆ چیرۆکی ئینسان دەنوسیتەوە. ئیدی چۆن دەبێ ئینسان نەناسیت و درك بە هەناسە و ترپەی لێدانی دڵی نەکەیت.

دەبێ دەست بخەیتە ناو هەناوییەوە و لەگەڵیا بدوێی. دەبێ بەو زەمینەیەش نامۆ نەبی کە کارەکتەرەکەتی لێ دادەنێیت. کارەکتەرێك دروستبکەیت لە گوشت و خوێن. ئەو کارەکتەرە بناسیت و وەکو کەسێکی زیندوو بتوانی ڕابردوو و ئیستا و داهاتووی بنوسیتەوە. قسەی لەگەڵ بکەیت و ئەو گرفتەی دووچاری هاتووە گرفتێکی هەقیقی بێ و سەرەتا و کۆتایی هەبێ و دەمی هەستپێکردن و دەمی چارەسەربوونی بزانیت. چۆن ڕۆژگار چرکە چرکە بەرەو پێشەوە دەڕوات و وەستانی نییە، دەبێت چیرۆکەکەت تێکەڵاوی ئەو دەمکاتە بێ و توانای تێکەڵاوبوون و سازانی لەگەڵیا هەبێت و لێیدانەبڕێت. دەبێت چیرۆك وەکو ساختومانێکی توندوتۆڵ هەڵبچنرێت و ڕێگە نەدەیت یەك خشت لە شوێنی خۆی گرنگی و بایەخی خۆی نەبێت.

هەموو پێکهاتەکانی چیرۆك لە خەیاڵ و ئەندێشە و ڕوداو، هەر خۆیان بە تەنیا و بەبێ یاریدەی هاوپاڵەکانی دی ناتوانن چیرۆکێکی باش بگێڕنەوە و بخوڵقێنن. هەر چیرۆکێك ئەگەر لە دوای تەواوبوونی، خوێنەر نەتوانێ بۆ کەسێکی دی بگێڕێتەوە بەلای منەوە چیرۆکێکی خراپە و هەڵەیێکی لەگەڵ خۆی هەڵگرتووە. تۆ بڕوانە پشیلە ڕەشەکەی ئێدگار ئالان پۆ، تا ئیستا ئەو چیرۆکە دەژی و هەناسە دەدات و توانای بڕینی ڕۆژگارە جیاوازەکانی هەیە. تەنیا و تەنیاش سەرکەوتنی ئەو چیرۆکەش لەو ڕوداوەدا خۆی نابینێتەوە کە پۆ، وەستایانە چنیوێتی، بەڵکو دەتوانی گوێت لە هەناسەدانی کارەکتەرەکەی بێ، پەی بە ترس و نیگەرانی و داچڵەکین و

چاوەڕوانییەکەی بەریت و وەکو میلەکانی کاتژمێرێك بەبێ وەستان لە پنتێکەوە بەرەو پنتێکی دی دەڕوات.

لە چیرۆکی کوردی دا، گەلە گورکی حوسێن عارف، بە هەمان شێوە یەکێکە لە هەرە چیرۆکە زیندووەکانی ئێمە، تۆ لە دەمی خوێندنەوەدا هەستناکەیت هەر بەتەنیا چیرۆکێك دەخوێنیتەوە، بەڵکو تۆ لەناو ڕووداوێکا دەژیت کە بە هەقیقی ڕوو دەدات و خەیاڵ نییە و هەست دەکەیت چرکە چرکە بەرەو کۆتایی دەڕوات و هەر چرکەیێکی دەتوانی دەستی تۆوە بدەیت و قورسایی خۆی هەیە. خاڵێکی زۆر بەهێزی چیرۆك، ئەوەیە لە دوای خوێندنەوەوە وا لە خوێنەرەکەت بکەیت ئەو کەسە نەبێت کە لەوەبەر هەبووە و بتوانی بچیتە ناو یادەوریییەوە و لەوێ دا تا مردن بمێنیتەوە و ناچاری بکەیت کە دەستت لێهەڵنەگرێت. ئەوەش کارێکی سادە نییە و سیحرێکە کە لە ئەزموونی خوێندنەوە و دونیابینییەوە دەرسکێت.

پ7/ نوسەرێك دەڵێت" پێش بڵاوکردنەوەی چیرۆکەکەت خۆت (10) جار بیخوێنەوە ئەگەر بێزاربوت لێی بیدڕێنەو بڵاوی مەکەرەوە، تۆ تا چەند دوای نوسین و بڵاوکردنەوە چیرۆکەکانی خۆت دەخوێنیتەوە.؟

وە/ خەمی بڵاوکردنەوە خەمێکی زۆر سادەیە و ڕەنگە تەنیا لەسەرەتای نووسین دا ئەو هەڵپەیە بوونی هەبێت و دواتر نامێنیت. ئەگەر زانیت ئەو هەڵپەیە لەگەڵتا دەمێنێتەوە ئەوە گرفتارییەکی زۆر گەورەیە و دەبێت زوو لە خۆتا بیکوژیت. وەکو بڵاوکردنەوە من باکم بە بڵاوکردنەوە نەبووە و کاتێکیش چیرۆکێکی خۆم بڵاودەکەمەوە ئیدی ترسم لێی نییە و ئەو ژیانەم پێبەخشیوە کە توانای مانەوەی هەبێت. من تا ئیستا لە هیچ چیرۆکێکی خۆم بێزارنەبووم و نەك دەجار بەردەوام دەیانخوێنمەوە. من هەر چیرۆکێکی خۆم، چونکە هەڵقوڵاوی نێو ژیانی خۆمبوون لەناو مندا بوونیان هەیە و لەگەڵم دەژین .

منت لێت ناشارمەوە بەهۆی ئەو پاشخانە ڕۆشنبیرییەی دەربارەی هونەری نووسینی شانۆ هەمە، توخمێکی سەیرم لەناو چیرۆکەکانم چاندووە کە دەشێ بە سیناریۆ ناوزەدی بکەم . تۆ ئەگەر دەرهێنەرێکی شانۆ بیت، پێویستت بەوە نییە سیناریۆ بۆ چیرۆکەکانی من بنوسیت و زۆر سادە دەتوانی بیانخەیتە سەر شانۆ و تەنانەت بشیانکەیت بە فیلم . تۆ سەیری ئەو منداڵە بکە کە لەژوورێکی پڕ لە ئاو ڕادەکات و لەناو هێڵانەی حاجی لەقلەقێك دەگیرسێتەوە . ئەو عاشقەی ماڵی خۆشەویستەکەی گوڵباران دەکات و ئامادەیە گورچیلەی خۆی پێ ببەخشێ. ئەو ژنەی لە حەوشەیەکدا خەریکە خۆی دەسوتێنێ. ئەوانە ڕووداو

گەلێکن کە لای من بیرناچنەوە و من ڕۆژانە لەناو یادەوەری خۆم دا دەیانبەم و دەیانهێنم. من ئەگەر چیرۆکێك هەموو ئەو سیحرانە هەڵنەگرێت کە خۆم دەمەوێت ئەوا بە هیچ جۆرێك بڵاوی ناکەمەوە و حەزیشم بەزیادکردنی ژمارەی چیرۆکەکانم نییە. من لەو نوسەرانەم کە زۆر کەم دەنوسم و دەمەوێت کاری پوخت بەرهەم بهێنم .

پ8/ ناونیشانی چیرۆك بەشێکی گرنگی سەنج ڕاکێشانی خوێنەرە، بەڵام ئەوەی لای تۆ تێبینی دەکرێت، هەڵبژردنی ناونیشانەکان لای تۆ تا ڕادەیەك ناوێکی سادەی بێگرێ و گۆڵن، هۆکاری گرنگی نەدان بە بەهێزی ناونیشانەکان لای تۆ بۆچی دەگەڕێتەوە؟

وە/ زۆر سادە دەشێ بەڵام مەرج نییە ناونیشان مەبەستی چیرۆکەکە ڕەنگ پێبداتەوە. هەندێکجار ناونیشان هەڵخەڵەتێنەرە. خەڵکان بە ناودا دەناسرێنەوە، بەڵام بە ناودا هەڵناسەنگێنرێن. مەرج نییە هەموو ناو دانایەك پیاوێکی دانا بێت و هەموو کچێکی جوانیش ناوی جوان بێ . لای من ئەوەی کاری لەسەر دەکەم کۆی گشتی چیرۆکەکەیە وەکو یەکەیەکی گشتگیر. دەمەوێ سەرنجی خوێنەر بەناونیشانەوە مژووڵ نەکەم و ئەو خوێنەرەی هەر بە تەنیا لەڕێی ناونیشانەوە بڕیار دەدات و تەنیا ناونیشانەکە ڕایدەکێشێ یان ڕایناکێشێ هەر لەسەرەتاوە وای لێبکەم بڕوات و لە کۆڵم بێتەوە. چیرۆك وەکو تەماشاکردنە لە گوڵێکی سوور لەناو پارچە خاکێکی ڕووتەن دا، ئیدی ئەو تۆزە خاکەی گوڵەکەی لێ ڕواوە هەر ناوێکی هەبێ و ئەو گوڵەش هەر ناوێکی لێدەنێی هیچ کات هێندەی ئەو تەماشاکردنە بایەخی نییە کە لە ئەندێشەی تۆدا هەڵیدەکۆڵێ. کاتێکیش ناونیشان لای من سادە و بێگرێ و گوڵ لە دایك دەبێ، داوەتکردنی خوێنەرە بۆ چیرۆکێکی سادە و بێگرێ و گۆڵ. بۆ نموونە، کاتێك چیرۆکی گوڵەکانی شەوم نووسی، ئارەزووم نەبوو سیحرێك لەناونیشان دا بەجێبهێڵم ئەوەندەی ئارەزووم بوو ئەو سیحرە لە کۆتایی دا و لە دوای خوێندنەوەوە بە هێواشی دروست ببێ .

هەرواش بوو و تەماشام کرد زۆر بەباشی مەبەستەکەم گەیشتووە و خەڵکانێك بەهۆی ناونیشانەوە چیرۆکەکەیان نەناسی، بەڵکو بەهۆی ئەو سیحرەوە کە لەناو چیرۆکەکەدا خۆی حەشاردابوو. کاتێك ئەو چیرۆکە بڵاوبۆوە کەسانێکی زۆر سادە لە چەمچەماڵ و شاروشارۆچکەکانەوە بەو چیرۆکەکە سەرسامبوون. لەوە تێگەیشتم ناونیشان ئەوەندە سەرنجڕاکێش نییە و ئیدی خۆم لەو کاکردنە بوارد. من لەو چیرۆکنووسانەم کە نامەوێ چیرۆکەکانم خوێنەرێکی زۆری هەبن و خوێنەرێکی کاتی لێ کۆبێتەوە، لەوە دەگەڕێم ئەگەر خوێنەر چیرۆکەکەی خوێندەوە بە

هێواشی بڕیاری لەسەر بدات. زۆرجار تۆ چیرۆکێکیش دەخوێنیتەوە هیچت لا دروستناکات و زۆر بە سادەیی دەشێ بڕوات. کەچی لە شوێنێك و لەپڕێکا ئەندێشەیێك دەتباتەوە بۆ ناو چیرۆکەکە و تەواوی چیرۆکەکە جارێکی دی لات زیندوو دەبنەوە. من بۆ خۆم ئەو کارە دەکەم و دەمەوێت شوێنکاری من لە چیرۆك دا لە کۆتایی خوێندنەوەدا شتێك لای خوێنەر بەجێ بهێڵێت. هەر لەسەرەتای خوێندنەوەشمەوە چیرۆکم وەها بینی و وەهاش ناسی. بۆ تێگەیشتن و خۆشویستنی هەموو چیرۆکەکانی چیخۆف و هەمەنگوای و پۆ، دەیان ساڵیان لێخواستم و لە دوای خوێندنەوە و بە هێواشی سیحری چیرۆکەکان لام شوێنی خۆیان کردەوە. چیرۆك دەبێ لەناوتا بژی و هەرگیز لە دەموساتی خوێندنەوەدا بۆتناکرێ بڕیار لەسەر باش و خراپی چیرۆکەکان بدەیت. من دەزانم خوێنەری کورد هەر وەکو چۆن هێشتا چێژی لە دەقی شانۆ وەرنەگرتووە و شانۆناس نییە، چیرۆکناسیش نییە چیرۆك لەناویا ناژی. هۆکارەکەشی زۆر بەسادەیی ئەوەیە کە ئێمە نازانین چۆن بخوێنینەوە و بۆ دەخوێنینەوە .

پ9/لە نوێترین کتێبتا (سلێمانیەکان) زۆر کار لەسەر شاری سلێمانی و کەسایەتیەکانی دەکەیت و بنەمای سەرەکی چیرۆکەکانتن، ئەم هەموو گرنگیدانە بە سلیمانی بۆچی دەگەڕێتەوە؟

وە/ سلێمانی بۆ من شاری منداڵی و پنتی هاتنەدەرەوەمە وەکو ئینسانێك بۆ نێو دونیایێکی فراوان . کاتێك منداڵێك لە دایك دەبێت لەناو ژوورێکی بچکۆلەدا دەخوڵقێ و بەستراوەتەوە بە تەنیا کەسێکەوە کە دایکە و دواتر لەڕێی هەر چوار پەلیەوە بەنێو ژورەکەدا هەوڵی چوونە دەرەوە و ناسینی ڕووبەرە جیاوازەکانی دی دەدات. هەوڵی ناسینی ئەو خەڵکانەی تر کە لە ماڵەکەی دا هەن و لە گەڕەکەکەی و لە شارەکەی دا هەن. مرۆڤ هەر بەتەنیا لەڕێی چوارپەلیەوە ئەو گەشتە ئەنجام نادات، بەڵکو لەڕێی بینین و بیستن و دەست لێوەدانەوە دەکرێ زۆر واوەتر لە زەمینەی خۆی بڕواتە دەرەوە و پەلبکێشێ. سلێمانی بۆ من هەر بەتەنیا شارێك نییە، بەڵکو جیهانێکیشە کە من ڕۆژ بە ڕۆژ هەوڵی دۆزینەوەی دەدەم. سلێمانی ئەو کاتانەی لەوێبووم و لەناویا ژیاوم و ئەو کاتانەشی کە لێوەی دووربووم و هەوڵم داوە بۆی بگەڕێمەوە، تاکە شارێك بووە کە داگیری کردووم و بەردەوام بەخۆیەوە سەرقاڵی کردووم. من وای دەبینم هەر مرۆڤێك لەژیانی دا بۆی دەکرێ تەنیا شارێك بەباشی بناسێ و دواتر هەموو شارەکانی دی دونیا وەکو ئەو شارە بینا دەکاتەوە کە لە یادەوەریدا جێی خۆی کردێتەوە. من کاتێکیش لە سلێمانی

دوورنەکەوتبوومەوە هەر بە سلێمانییەوە بەسترابوومەوە و بەردەوام دەگەڕام بیناسم. لە درەخت و ئاسمان و شاخەکانی دەوروبەری وورد دەبوومەوە، لەو خەڵکانەی لە ناویا دەژیان، لەو کەسانەی دەمردن و بەخاکمان دەسپاردن و لەو منداڵانەشی کە دەهاتن و هێندەی پێنەدەچوو لەپاڵمانەوە گەورە دەبوون . کاتێك سلێمانیم بەجێهێشت و شارانێکی تری دونیام ناسی، هەستم کرد تاکە شارێك کە من وەکو بەری دەستم لەگەڵ خۆم هەڵمگرتووە تەنیا سلێمانییە و من دەتوانم تا مردن لەسەری بدوێم. شارەکان هەر چارەکە سەدەیێك ڕەنگ و شێوەیێکی دی وەردەگرن و لە ڕابردووی خۆیان ناچن. من زۆرجار بە خەڵکانێکی جیاوازی شارەکانی دی دەگەیشتم هیچیان دەربارەی ڕابردووی خۆیان نەدەزانی. تەنانەت ناوی شەقام و کۆڵان و قوتابخانە و مزگەوتەکانیان لە یاد دەکرد. ترسێك دایگرتم لەوەی لەبیرچوونەوە حەقیقەتێکە نەك هەر تەنیا مرۆڤەکان، بەڵکو شارەکانیش دەگۆڕیت. زۆرجار زۆر سادە و بێ ویستێکی تایبەت دەربارەی گۆرانییەکی کوردی لە گەنجێکم دەپرسی ئەو گۆرانیبێژە کێیە، تەماشام دەکرد کەمێك ڕادەما و هەوڵی دەدا بیری لێبکاتەوە و بە دوایا بگەڕێ . کەچی لە هەمان کاتا زۆر شارەزایانە گۆرانیبێژەکانی چوار دەوری خۆمانی دەناسی. لێرەدا هەڵوێستەیێکم کرد و گەیشتمە ئەو بڕوایەی کە دەبێت شتێك بکەم ئەو شارە بەجۆرێك لە جۆرەکان لە مردن و لەبیرچوونەوە قوتاربکەم . من پێموابوو لە دوای ڕاپەڕین ئێمە دەتوانین ئەرشیفێکی گەورەی نیشتیمانی دابمەزرێنین و هەموو ئەو کەسانەی کارێکیان بۆ شارەکانیان کردووە لەوێدا تۆمار بکەین و یاد و بۆنیانی تیا بپارێزین . کەچی وا دەرنەچوو و بەهۆی دابەشبوونەوە خەریکە کەسانیکی دەستڕەنگین و ماندوونەناس پووچ و ڕیسوا دەکرێن. کەسایەتییەکان بەجۆرێك لەیاد دەکرێن، کە دوور نییە سبەی خەڵکانێك شوێنەواریشیان نەدۆزێتەوە. هیچ شارێك نییە لە دونیا ئەرشیف و مۆزەخانەیێکی تایبەت بە خۆی نەبێت . شارەکانی ئێمە لەبەردەم فەوتانێکی سەیردان و هەندێکجار هەست دەکەم ئەوە بە دەستئەنقەست ڕوو دەدات و ڕەشەبایێکە بۆ شۆرینەوە و سڕینەوەی شوناسمان هەڵیکردووە. هەڵبەت من دڵنیام ئەو کتێبە هەر وا بە تەنیا نامێنێتەوە و ئەو پەیامەی من هەڵمگرتووە، ئەمڕۆ یان سبەی ڕوون و ڕوونتر دەبێتەوە و شوێنهەڵگری بۆ پەیدا دەبن. من هەر بەتەنیا مەبەستیشم بە ئەرشیفکردنی شارێك نییەـ، بەڵکو نیشاندانی هونەری خۆمە کە دەتوانم هەموو شتێك بهێنمە ناو هونەری چیرۆکەوە و ئەو چوارچێوە و تەوقەش بشکێنم کە لە دەوری خۆمان هەڵمانچنیوە دەربارەی نوسینی چیرۆك. گەلێك لە نوسەرانی گەورەی دونیا بابەتی ناو شار و نیشتیمانەکەی خۆیان بوونەتە هەوێنی نوسینەکانیان و

دەشبێ هەرواش بێ. منیش بیرمکردەوە سلێمانی تاقە شوێنێکە کە من خۆشم دەوێ و هەر خۆشەویستی ئەویش وایلێکردووم هەموو دونیام خۆشبوێ. کاتێك لە هەر شارێکی دی تەماشای ئاسمان دەکەم، دەست لە درەختێکەوە دەدەم بۆم ناکرێ چڵێکی لێ بشکێنمەوە، چونکە من شارەکەی خۆمم زۆر زۆر خۆشویستووە و هەرگیز ڕێگەم بە خۆم نەداوە دڵی بڕەنجێنم. سلێمانییەکان گەڕانەوەی ئەو وەفا و پێزانینەی منە بۆ ئەو شارەی کە بە هەناسەی خۆی گەورەی کردووم .

پ10/ بەختیار عەلی لە دیدارێکدا دەڵێت” باشترین خزمەتێك کە نوسەرێك پێشکەش بە خوێنەرەکانی بکات ئەوەیە کە لە کاتی نوسیندا بیریان لێنەکاتەوە” ئایا نوسەر دەبێت بۆ خوێنەر بنوسێت، یان بەپێچەوانەوە نوسەر نابێت بۆ خوێنەر بنوسێت و ئەوە خوێنەرە دەبێت بۆ ئاستی نوسینی نوسەر بەرزبێتەوە. تۆ تا چەند لەکاتی نوسینی چیرۆکدا خوێنەرەکانتت لە بیرە؟

وە/ منیش لەگەڵ ئەو ڕوانینەی کاك بەختیاردام کە دەبێ نوسەر لە دەمی نووسین دا بیر لە خوێنەرەکانی نەکاتەوە . هەمیشە لە ئەندێشەی نووسەردا خوێنەرێکی گریمانکراو هەیە، لە دەمی نووسین دا بۆی دەگەڕێتەوە، کە ڕەنگە ئەو خوێنەرە گریمانکراوە، بەشێکیشی لە خودی نووسەر هەڵگرتبێ. هەمیشە کاری نووسەران ئەوە بووە کە خوێنەر بۆ ئاستی نووسین بەرزبکاتەوە. هەندێك بیرکردنەوە هەن لە ڕۆژگارێك دا خراونەتە ناو ئەو بابەتانەی کە ناکرێ قسەیان لەسەر بکرێ و بە جۆرێك لە جۆرەکان تابۆ کراون، ئیدی مانای ئەوە نییە کە ڕۆحی کۆمەڵگا نابێت بەر بەو داخرانە بگرێت. مافە ئینسانییەکان بە گشتی و لەناویان دا مافەکانی ژنان و منداڵان ئەو بابەتانەن بەناوی بێدەنگی و ملدان بۆ بیروڕای زۆرینە هەمیشە کۆمەڵگاکان خۆی لێ دزیونەتەوە. نوسەر دەبێت کەسێکی بوێر و یاخی بێت و بایەخێك بۆ ئەو ترسە دانەنێت کە لە دەرەوە دێتە بەرڕێی و هەمیشە بەدووی ئەو ئایندە گەشەوە بێت کە کۆمەڵگا و زمان و ڕوانینی باو بگەیێنێتە ئاستێکی بەرزتر. من وەکو خودی خۆم لە دەمی نووسین دا ئاگام لەو خوێنەرە باوە نییە و زۆرجاریش بەهۆی ئەو بابەتانەوە کە کردومنەتە ناوەڕۆکی چیرۆکەکانم هەندێکجار بابەتێکی خوازراو نەبوون و بۆ خودی خۆمم نوسیون و بۆ ئاسودەیی و مەزاجی خۆمم نوسیوون. ئەو نوسەرەش کە بۆ خۆی نەنوسێ، بڕوا دەکەم بابەتی سواو و بێ کەڵك بنوسێت و بوێری ئەوە نەکات کە لە بیرکردنەوەی ڕۆژگار بترازێ. من زۆرجار لەو ڕوانینەم دا بۆ هینریك ئەپسنی شانۆنووسی نەرویژی دەگەڕێمەوە و کەڵك لە لەکارەکانی ئەو وەردەگرم. هەردوو شانۆیی ”

دوژمنی خەڵك " و " ماڵی بووکەشووشە " لە دەم و ساتی خۆی دا زۆر بە خراپی لەلایەن ڕۆژگاری خۆیەوە بە ڕووی دا وەستاونەتەوە و دووچاری بەرەنگارییەکی قورس بوونەتەوە. من کاتێك چیرۆکی " جیهانی هەردوو دیووی تەویلەکەم نووسی " کە یەکەمین چیرۆکی من بوو، بەرەنگارییەکی زۆرم هاتەڕێ بەڵام لەو ڕوانینەم پەشیمان نەبوومەوە کە هەمیشە پێموابووە نووسین دەبێ ڕۆحێکی پێشرەوانەی هەبێت. لێرەدا نابێت ڕۆمانی " سەگوەڕی " خوالێخۆشبوو محەمەد موکریشمان لە یاد بچێت کە دوور نەبوو بە هۆی هەڵە شیکارکردنەوە لەناو شۆڕش دا سزای کوشتنی بەسەرا بدرێت .

داماڵینی دەق لە ڕێی بەشیعربووندا ... محەمەد عەبدولکەریم ئیبراهیم

لێکۆڵینەوەیەکە لە بنیادی زمان و واتای شیعرێکی سەباح ڕەنجدەر

ئەو دەقەی لەم لێکۆڵینەوەیەدا کاری لەبارەوە دەکرێت، یەکێکە لە پارچە شیعرەکانی کۆشیعری (ساڵی سفر) ی سەباح ڕەنجدەر، ئەو کۆشیعرەش بەوە جیادەکرێتەوە ئەزموونی (داماڵینی زمان)ی لە ئەرکی گەیاندنی بەرجەستە کردووە. داماڵینی زمانیش لە ئەرکی گەیاندن، ئەوەیە خوێنەری دەقی ئەدەبی نەتوانێ بە ئاسانی لە ڕێی زمانی دەقەوە بگاتە واتای چاوەڕوانکراو، یان نەتوانێ بگاتە ئەو واتایەی لە ناونیشانەوە پێشبینی دەکرێت . ئەم لێکۆڵینەوەیە هەوڵی ڕوونکردنەوەی ئەو هونەرە زمانییانە دەدات کە لە ڕێی ئەوانەوە ئەم داماڵینە بە باڵای دەقەکەوە کراوە و بووەتە هۆی دروست بوونی فەزایەکی زەینی لە کات و شوێن….

[بۆ درێژەی بابەت کلیکی ئێرە بکەن ….]

جارێکی تر ئاکار محەمەد و ماردین ئیبراهیم … نەجمەدین سادق شێخانی

لێکۆڵینەوە:

هەمیشە شیعری (بایۆگرافی) زوو دەناسرێتەوەو وا ناسراوە کە هێنینەوەشی ئاسانە، زۆر جار نزیك دەبێتەوە لە قسەی رۆژانە و ژیانی رۆژانەی شاعیر، بە ئاسانیش دیوە رەش و سپیەکانی خودی شاعیر وەك یەك تێیدا دەدۆزرێتەوە. هەر رەنگە ئەم هۆکارە بێت پاڵمان پێوە بنێت داوا لە شاعیری بەڕێز کاک (ئاکار محەمەد) بکەین و بڵێین: مەرج نییە هەموو تێکەڵاوبوونێك بە کەلتوری گەلانی تر و نووسەرانیان وامان لێبکات چاولێکەریی ئەوان بۆ سێ و دوو تێمان بگەیەنێت ئەمە حاڵەتێکی دروستەو سەر دەکێشێت بۆ داهێنان.
بە حوکمی کاریگەربوونی هەندێك لە نووسەرانی کورد بە وێژەو وێژەوانانی فارس، هەر لەم ڕوویەوەش رەنگە چەند دیاردەو خووەیەکی بەد دزە بکات بۆ ژیانی تایبەتی هەندێك لە نووسەرانی کورد، یەکێك لەو حاڵەتانەش ئالوودەبوونە بە مادە هۆشبەرەکان، کە بە سووتانی دواڕۆژی ئادەمیزاد دوایی دێت و بە مردنێکی هێواش دادەنرێت، وەك شاعیرمان لە چەند جێیەکدا راستگۆیانە دەنووسێت:

(1)

من هاوڕێی کۆکایینم بۆ نەفەسی ڕۆژگار

(2)

بەدیار گۆرانییەکی داریوشەوە
دەرمان دەخۆم و سیگار لە دوای
سیگار دادەگیرسێنم
(بەشێك لە تێکستی:
بەدیار ئەم گۆرانییەوە دەڕشێمەوە
بەسەر ئایندەمدا)

***

ئێمە وەك خوێنەران مافی خۆمانە لە سەر کارە شیعریەکانی ئاکار محەمەد بدوێین، لە سنووری ئەدەب و بابەتدا جێی ستایشە کاتێك

دەیالۆگێك لە نێو خۆماندا دروست بکەین، لە پێناوی دەرچوون بە ڕێگە چارەی دروست بۆ هەندێك لە کێشە شیعریەکانمان، ئەمەش بە هیچ جۆرێك سنووربەزاندن نییە بۆ سەر ئازادی تاك و تایبەتمەندیەکانی ژیانی شەخسی شاعیر، حەزو ژیانی ڕۆژانەو پەیوەندیەکانی و هتد… جا خۆزگە هەمووان جیاوازی نێوان ئەو دوو خاڵەمان دەکرد. ئەمەیە رەخنە لە جنێو جیا دەکاتەوە.

رەنگە لە دیدی کەسێکەوە ئاکار محەمەد زۆر لەبار بێت بۆ بینینی ڕۆڵی شانۆو سینەما وەك ئەکتەرێکی بە توانا، بە حوکمی ئەو کاراکتەرەی هەیەتی و توانای لە نواندنی ڕۆڵی جیاواز، بۆیە زۆر گرنگە زیرەکانە بتوانین توانا شاراوەکانی خۆمان کەشف بکەین، ئەگینا جێی سەرسوڕمان نییە دوای نزیکەی 7 بۆ 8 ساڵ لە نووسینی شیعر، کاك ئاکار نەتوانێت ببێتە خاوەنی شێوازی خۆی و ئێستاش سێبەرو کاریگەریی شاعیرانی تری بەسەرەوە بێت؟

تەنیا لێرەدا چەند نموونەیەکی تری کاریگەری و نزیکیی شێوازی شاعیر ئاکار محەمەد بە شاعیر ماردین ئیبراهیم دەهێنینەوە:

***

– لە دەقی (خەدیجە گوڵاوی) ماردین ئیبراهیم دەڵێت:

تۆش فریوی دونیات خوارد

– کاك ئاکار محەمەد لە شیعرێکی دیوانە شیعریەکەیدا (هەزار خەون و یەك نیشتیمان) ناونیشانێکی هەیە دەڵێت:

فریوی ئەم دنیا تازەیەتان خوارد

***

– لە دەقی (خەدیجە گوڵاوی) ماردین ئیبراهیم دەڵێت:

تازە ئەوەی چوو چوو خەدیجە

***

– کاك ئاکار لە هەمان شیعریدا دەڵێت:

ئاخر تۆ پێم دەڵێیت بیر لە رابردوو مەکەرەوە
ئەوەی چوو چوو

***

– لە دەقی (رافایل) ماردین ئیبراهیم دەڵێت:

سەری بە هەر ماڵێکدا کردبا
ژنەکانیان نەزۆك دەبوون
بە هەر خاکێکدا رەتبوبا هەزار ساڵ باران نەدەباری
بە هەر باخێکدا رەت بووبا هەرمێکان لە ترسان دەوەرین
بە هەر مێرگێکدا رەت بووبا ساڵێکی رەبەڵق ئەسپەکان دەیانحیلاند…
مناڵەکانیان بە سك یەشە دەمردن

***

– کاك ئاکار لە هەمان شیعریدا دەڵێت:
ئەو بەسەر هەر ماڵێکدا بفڕێت
ساڵێك خێر لە پەنجەرەو ئینجانەکانیان نادات…
یان لەبرساندا دەمرن

***

بە هەر شەقامێکدا رەت بم شۆستەکان ئەخەمە گومانەوە

***

رەنگە کەسێك بپرسێت: زمان موڵکی هەمووانەو هەمووانیش دەتوانن چۆن بیانەوێت سوود لە زمان ببینن، ئەمە چ نەنگییەکی تێدایە؟ لە وەڵامدا دەبێت بگوترێت کە زمان لە هەزاران و ملیۆنان وشە پێکدێت، ئایا شاعیر لەو هەموو زاراوانەدا تەنیا لەو دەستەواژانە بە هرەمەند بوو کە شاعیرانی پێش ئەو هێنیویاننەتەوەو بەکاریان هێناون و وێنەی شیعریی و بابەتیان لێ سازاندوون؟

نامەوێت نووسینەکەم هەمووی بە هێنانەوەی نموونەی تر پڕ بکەمەوە، بەس ئەوەی لە دڵم گران بوو ئەوەیە کە کاك ئاکار لە چاوپێکەوتنەکەی کەناڵی (ئێن ئاڕ تی) دا نەك نکۆڵی ئەوە دەکات کاریگەریی شاعیرە کوردەکانی لەسەر بێت، بەڵکو دەڵێت : " بڕوا بکە زۆر کەم دەخوێنمەوە بە کوردی". لە خولەکی 26.

یان دەڵێت: " زیاتر بە ڕۆمانە عەرەبی و سوریەکان دەستم پێکرد" خولەکی 27.38

هەروەها دەڵێت: " من زیاتر تەئسیری ئەدەبیاتی فارسیم لەسەرە"

من لێرەدا لێی ناپرسم کە تا چەندێك زمانی عەرەبی دەزانێت و خوێندنەوەکانی بەو زمانە بەردەوامی پێ دەدات؟!

و لێشی ناپرسم ستایڵی (بورژواو ئوستوکراتی)ی چۆن لە شیعردا پێڵێن کردووە؟!.. خولەکی: 14.

یان کە باسی ستایڵی خۆی دەکات دەڵێت " ئەم جۆرە شیعرە هی دوای قۆناغی ڕێنیسانسە". خولەکی: 12.10.

لە کاتێکداجگە لە قوتابخانەی شیعری کلاسیك ئەوا هەموو ستایڵ و شێوازەکانی تر ی شیعری کوردی و جیهانیش هی دوای ڕێنیسانسن، چونکە:

سەردەمی رابوون Renaissance

بریتی بوو لە قۆناغی نێوان چاخی ناوەند و سەردەمی مۆدیرن لە ئەوروپا، واتا لە نێوان سەدەی 14 بۆ 17ی زایینی .

+ تێبینی: ئەو خولەکانی لای وتەکانەوە نووسیومن، مەبەستم لە چاوپێکەوتنی ئەم لینکەیە، کە کاك ئاکاری شاعیر لە تەلەفزیۆنی ئێن

ئاڕ تی ئەنجامیدا:
https://www.youtube.com/watch?v=zQ6rlbpXCxQ

پەراوێز:
""""""""""

1- / نموونەیەکی تری ستایڵی شێعری (بایۆگرافی) شاعیر، کە چۆن زمان تیایدا سادە دەبێتەوە:

من لەو شاعیرانەم کەم پێدەکەنم
کەم قسان دەکەم و کەم دەخۆم
کەم سێکس دەکەم
کەم پارەم پێیە و زۆر دەخوێنمەوە و
زوو بۆی دەچمە ژێر بار .
***

2- / دەبێت ئاماژە بە دەستپێشخەریەکانی شاعیر بکەین، بەوەی هەندێک جار شتانێکی گوتووە بوێریی تیا دەبینرێت و شاعیرانی تری پێش خۆی باسیان نەکردووە، وەك ئەوەی گاڵتەی بە هوتافی حیزبەکان دێت کە یادی ئەنفال و کیمیاویی بقێزنەوە بۆ بەهێزکردنی پێگەیان و بازرگانی سیاسی بەسەرەوە بکەن، راستە لای هەمووومان قوربانیەکان بەشێکن لە جەرگی ئێمە، بەڵام تەنانەت تا ئێستاش نەمانتوانیوە تاوانبارە راستەوخۆو ناراستەوخۆکانیش دەستنیشان بکەین، ئایا فڕۆکەوانێکی کیمیابارانی هەڵەبجە لە فڕگەیەکی کوردستانەوە ئاودیو نەکرا؟ شاعیر دەڵێت:

من لەو شاعیرانەم پێکەنینم دێت
بۆ یادە نیشتیمانییەکان بۆ
هەڵەبجە و بۆ ئەنفال !
بۆ گریان و پۆشاکە ڕەشەکان
بۆ هوتافی سیاسیە بێئەخلاقەکان

3- / بە گشتی ئەو شێوازە شیعریەی ماردین ئیبراهیم سەری خوێنەر سپی دەکات، نەك هەر رەشبینی تێدا رەنگ دەدەنەوە، بەڵکو زۆر بەوەستایانە شاعیر لە دووی کاریگەرترین وێنەی هەرەسی ناخ و شکست و گوناحیی و بێدەسەڵاتی و قوربانیی گەڵاوە، کە وا لە خوێنەر دەکات بگری و بگری و بگری… بەڵام لێرەدا جێی خۆیەتی بپرسین: ئایا ئەمە پێوەری شیعری رەسەن و سەرکەوتووە لای خوێنەری کورد کە بیخاتە گریان!

4- / بە شێوەیەکی گشتی من دەستخۆشی لە کاك ئاکار دەکەم ، کە تا ئێستاش بەهەر چەشن و جۆرێك بووبێت! خاڵی پێزەتیف ئەوەیە دنیای وێژەو وشەو ئەدەبیاتی هەڵبژاردووە، نەك مافیایی و بوارە

وێرانکارەکانی تری ژیان! هەر وەك لەم چاوپێکەوتنەشدا ئاماژەی پێ دەدات : نووسین و خوێندنەوەن ژیریی و هوشیاری مرۆڤ پەرە پێدەدەن و دنیای دەوروبەرو دەرەوەی خۆی بۆ کەشف دەکەن.

نەگەڕایەوە؟ … عەزیز ڕەئووف

کەس توانای دەسکاریکردنی ژیانی تۆی نیە. ئەوە خۆتی دەتوانی ژیانی خۆت و قبوڵکردن و ڕازیبوونت بە بەشی خۆت دیاری بکەیت. ڕۆیشتن و هاتنەوەی هیچ سەرکردەیەك و گەڕانەوەی هیچ فیگەرێکی سیاسی ناتوانێت سانتیمەترێك لە ژیانی خۆت بگۆڕێت ئەگەر خۆت ئامادە نەکردبێت بۆ ماڵئاواییکردن لە دۆخێکی دیاریکراو کە قبوڵت نیە.

زۆر بوون ئەوانەی کە ڕۆیشتن و گەڕانەوە، زۆر بوون ئەوانەی لەژیانتدا چاوەڕوانی گەورەت لێیان هەبوو، دواجار ئەوەی نەگەڕایەوە خۆشبەختی بوو، ئەوەی نەگەڕایەوە و ڕۆیشت ئەو مژدانەبوو کە ماوەیەکی زۆر لەلێوی سەرکردەکانەوە دەبارین و تێش خەونی ئاڵتونیت پێیانەوە دەبینی.
ساموێل بێکێت لە ” لەچاوەڕوانی گۆدۆدا” دا دەڵێت: Nothing to be done، هیچ ناکرێت. بەڵێ دڵنیابە ئەگەر تۆ تەنها لە چاوەڕوانی گەڕانەوەی کەسێکدا بیت نە کەس دێت و نە هیچ ڕوو دەدات.

مرۆڤی بچوك چاوەڕێی ئەوەیە کەسێك دەستی بگرێت، ئەوەی چاوەڕێی ئەوەیە کەسێك دەستی بگرێت دەبێت هەمیشە لە چاوەڕوانیدا بمێنێتەوە، ئەوەی لە چاوەڕوانیدا مایەوە هەمیشە تەماشای ڕووناکیەکی دوور دەکات کە بێت و دەوروبەری ڕووناك بکاتەوە، بێئاگا لەوەی ئەوەی دەتوانێت ڕووناکی بێنێت دەستەکانی خۆیەتی نەك دەستی کەسێکی تر.

کەس ناتوانێت ڕێگربێت لە کۆیلەبوونت ئەگەر خۆت لەو عەقڵە خورافیە قوتار نەکەی کە کەسێك ڕێبەریت بکات، ئەوە خۆتی قەفەزێکی وەهمیت بۆخۆت دروت کردووە و چاوەڕێی کەسێك بێت بە تەورێکەوە ڕزگارت بکات و قەفەزەکەت بشکێنێت.

ڕەیان هۆڵیدای لە کتێبی متمانەم پێ بکە،من درۆ دەکەم Trust me I

am lying، لەسەر ئەم درۆی ئۆرگانیزەکراوە دەدوێت، درۆیەك کە هەمیشە گوێمان لێ دەبێت و خۆمان بەخۆمان دەڵێین ئەی ئەگەر ڕاست بوو. تۆ خۆت لەمێژە باوەڕ بە درۆ دەکەی، کەس ناتوانێت ڕاستیت بۆ داگرێت ئەگەر خۆت باوەڕت بە درۆ کردبێت و گوێچکەت زۆر بە ئاسایی دروشمە درۆینەکانی پێدا تێپەڕیبێت.

ماوەیەکی زۆر کاتت کوشت بەدیار قیڕەقیری ئەوانی ترەوە، کەچی نە هوشیار بویتەوە و نە بە دەنگەدەنگ دنیای تۆ دەسکاری کرا. ماوەیەکی زۆر نوستی چونکە پێت وابوو کەسانی تر دێن بەهەشتت بۆ دەهێنن.

دەبێ ئەوە بزانیت، بەتەنها خۆت ڕزگارکەری خۆتی، ئەوانی تر زۆر لەوە بچوکترن ڕزگارت بکەن. تۆی مرۆڤ کاتێك دەتوانیت لە قەفەزی ناخی خۆت ڕزگارت بێت، کە پشت بە خۆت بەستی نەك ئەوی تر، چ حیکمەتێکی تێدایە کەسێك بێت و پێشەوایەتیت بکات؟ لە کۆ جیاوازی کە هەموو بەدوای فریادرەسێکدا بگەڕێن؟ ئیتر من نازانم جیاوازییەکان لە چی دان کە هەر گروپە و پێشەوایەتیەکی هەبێت ؟ ئەسڵەن کەسێك لەجیاتی تۆ بیر بکاتەوە، لەجیاتی تۆ پێشەوایەتی بکات، تۆ زیادەیت و بەخۆت نازانیت.
نەکەس ڕۆیشتووە و نە کەس دەگەڕێتەوە، ئەوە خۆتی دەتوانی ژیانی خۆت دەسکاری بکەی نەك ئەوی تر.

میدیای نیشتمانی … ئاری زیـَندینی

دەزگایی ڕاگەیاندن دەزگایەکە بۆ هۆشیاری وبواری ڕۆشنبیریە بۆ گەشەکردنی فەرهەنگ و هۆشیاری تاکی کۆمەڵگاو ئاگاداربوون لەو پرس و کایانەی کە پەیوەندی بە ژیانی خەڵك تەنانەت بۆ بە دەر خستنی ڕاستی و ناڕاستی و باشی و خراپی ووروژاندنی پرس و مەسەلەکان بەرەو چارەسەرکردن وئیجابیەت,دەسەڵاتداریشە کەپێی دەڵێن (دەسەڵاتی چوارەم)بەڵام لە شوێنێك کە ڕاگەیاندن ئازاد بێت و دیموکراتیەت هەبێت .

دەزگایی ڕاگەیاندن کە خۆی دەبینێتەوە لە (نوسراوو پەڕاو) (بیستراووبینراو) لە سەردەمی ئێستاش(راگەیاندنی ئەلکترۆنی) هەمووی بۆ هۆشیاری و خزمەتی تاك و كۆمەڵگایە, بەڵام لە هەمان کاتدا بۆ سەرلێشواندن و چەواشەکاری تاك و کۆمەڵگا بەکار هێنراوە!واتە بۆ مەرامی تایبەتی و شەخسی نەوەك بۆ خزمەتی گشتی بەتایبەت لە باشووری کوردستان بۆ خزمەتی کەس و لایەن و گرووپ و حیزب و ململانێ و مەبەستی دیاریکراو بە ئەنقەست گرنگی پێ دەدرێت ئەوش دوورەدەکەوێتەوە لە پیشەی راگەیاندن وەك کارێکی پڕۆفیشناڵ وئەکادیمی وبابەتیبوون لە بواری راگەیاندن.

لەباشووری کوردستان دەزگاوئۆرگانەکانی ڕاگەیاندن(ڕۆژنامەو گۆڤارو رادیۆو تەلەڤزیۆن) (بەبینراوبیستراو) (سایتی ئەلکترۆنی) سەرباری پاڵپشتی دارایی زۆر نەکەتوونەتە سەر ڕێگە ڕاستەکەی بواری ڕاگەیاندن کەبابەتیبوون وپڕۆفیشناڵ و ئەکادیمیەتە.ڕاگەیاندن لە باشووری کوردستان لە خزمەتی ئامانجێکی دیاریکراوە و بۆ حیزب و کەس و گرووپ و ئامانجی تایبەتی بەکاردەهێنرێت دوورەدەکەوێتەوە لە پرسە نیشتمانی و زۆر ناپڕژێتە ناو کۆمەڵگەو کاری پیشەیی خۆی زیاتر بیر لە قازانجی مادی لە پێشتر دادەنێت, هەنگاوەکانی راگەیاندن سەربەخۆ ناهاوێژرێ بەڵکو تەسکبوونەوسوڕانەوە لە یەك بازنەو دەرنەچوونە لەم بازنەیە!لەباشووری کوردستان گەر بتەوێ لە دەزگاوئۆرگانێك كاربكەیت دەبێت کەسێکی دیاریکراو سنوردارو حیزبی بەعەقڵ و ئایدۆلۆژیایی ئەم دەزگایە بیربکەیتەوەوکاربکەیت گەر نا لەوەش زیاتر ناتوانی وتارێکی ئاسایی بڵاوبکەیتەوە!کێشەی گەورە لە وەدانیەکە(میدیا)حیزبیەکان ناپیشەیین و نابابەتین چونکە هەموو میدیایەکی حیزبی ئەرکی خزمەتکردنی حیزبە بەلکو کێشەکەئەوەیە کەپێویستیان بە هیچ نییە بەڵام خۆیان دەکەنە پاشکۆی حیزب و داردەستی کەسانێك کە زیان بە بەرژەوەندی گشتی و نەتەوەیی دەگەیەنن, ئەوەی دەبینرێت لە باشووری کوردستان دەزگاوئۆرگانەکان هەمووی بابەت و بەرهەم وبڵاوکراوەی دامەزێنراو (تەعینکراو) واتە کۆمەڵە نووسەرو ڕۆشنبیری سنووردارو دیاریکراو لەم دەزگاوئۆرگانە بۆیان هەیە وتارونووسین وبڵاوکراوە پەخشبکەن ئەمەش بەر تەسکبوونەوەی بیری ئازادو مەیدان چۆڵکردنی قەڵەمی ئازادو دوورکەوتنەوە لە پیشەیی بابەتیبوونی راگەیاندن.بواری ڕۆژنامەوگۆڤاروتەلەڤزیۆن وڕادیۆکان بەرەو ڕۆژنامەگەری (زەرد) هەنگاو دەنێن ودەبینرێن زۆربەی ئەو وتارو بڵاوکراوانە بەمەبەست وئەنقەست وەبۆ دژی یەکتر بەکاردەهێنرین و هاتوونە مەیدانەوە, بەتایبەت هەواڵی دوور لە راستی کە پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە ژیانی

خەڵکەوەیە, ڕۆژنامەیك دژایەتی ڕۆژنامەیەکیتر دەکات , گۆڤارێك ڕکبەڵکی گۆڤارێکیتر دەکات , تەلەڤزیۆنەك بەرامبەر تەلەڤزیۆنێکیتر هەواڵی بەجۆرێکیتر پەخشدەکات لەڕوویی کوالێتی بەرنامەو بەرهەمەکان زۆر زەعیف و دووبارەو ناشارەزایی ونا ئەکادیمیەتی پێوە دیارە بەتایبەت پێشکەشکارو بێژەرەکان مەوزوعی بابەتی و گرەنگ دەوروژێنن بەڵام بە خێرایی و سەرپێی نەگەیشتنی پەیامەکە!, ئەمە لە ئاستی (سەتەلاییت) بێجگە راگەیاندنە (لۆکاڵیەکان) کەهەموو سێبەری حیزب وگرووپ و شەخسن یانیش بۆ بەدەستهێنانی بڕێك پارە هەموو شتێك دەڵێن و بڵاو دەکەنەوە بۆ ئەوەی کەس بەدواداچوون و لێکۆڵینەوەیان لەگەڵ دابکات,ڕادیۆو تەلەڤزیۆن هەیە دوو کەس بەڕێوەی دەبات تەنها بۆ مەرامی شەخسی و دارایی هیچ خزمەتێکی رۆشنبیری و رووناکبیری وفەرهەنگی ناگەیێنێت وبەو ئامانجەش دامەزراوە. ئێستا لەباشووری کوردستان باس باسی (ڕیفڕاندۆم و ئاڵاو دەوڵەت و سیاسەتە) هەموو بوارەکانیتری ژیان وەلا نراوە وەك(فەرهەنگ ورۆشنبیری و ئەدەب و کەلتوورو ئابووری) چونکە سوودی بۆ ڕاگەیاندن نیە و بازاڕیان خۆش ناکات !کەواتە بەکۆی ئەم کەم و کوڕیانە لە باشووری کوردستان , راگەیاندنی (حکومی , نیشتمانی , نەتەوەیی , سەربەخۆ ، بێلایەن) بوونی نیە.

حەقە چەپەکانی کوردستان لە چوارچێوەیەکدا کۆببنەوە ... عیماد عەلی

دیارە چەپ و چەپگەری مێژوویەکی تایبەت و دوورودرێژ و ڕۆڵێکی کاریگەری خۆی هەبووە لە نێوبزافی رزگاریخوازی گەلی کوردستان و تارادەیەکی زۆر و ڕێژەیی، جگە لە ئیسلامیەکان هیچ ڕێکخراوێکی کوردستانی نیە هەر هیچ نەبێت لە قۆناغێکی جیاریکراوی خۆیدا ئدیعای چەپێتی و ڕێباز و فەلسەفەو فکری چەپرەوانەی خۆی نەرکردبێت . هیچ ڕێبازێکی تریش بەقەد چەپەکان پەرشوبڵاو و جیاواز و ناکۆك نەبوون و بەرژەوەندیە هەمەجۆرەکان کاریگەری خۆیان لەسەر ڕێکخراو حزب و کەسە چەپەکانی نێوخۆی کوردستان بەجێ نەهێشتبێت . لە روخانی

بلۆكی سۆقێت بە دواوە، بە هەمان شێوەی سەرجەم چەپەكانی جیهان و ناوچەكە، چەپەكانی كوردستان چەقیان بەست و توشی داروخانێكی گەورەبوون . جگە لە هەندیك پەیكەری چەپ هیچ رێكخراوێكی جەماوەری خاوەن كاریگەریەكی ئەوتۆ نەما، كە هاوشانی رێكخراوەكانی تر لە كۆری خەبات ململانێ و كیبركێی راستەقینەی ئەوانیتر بكات .

ئەوەی جیگەی نیگەرانیە، لەم نێوەندەدا پەرشوبڵاوی و تەفروتونا بونی هێزی چەپ، كۆمەڵێك هۆكاری بابەتی و خودی یارمەتیدەر بوو بۆ تەشەنە كردن و گەشەكردنی زۆرێك لە رێكخراوە سیاسیە هەمەجۆرە فكر و رێباز و خاوەن فەلسەفەی ناكۆك لەگەڵ مێژوو و بارودۆخی كۆمەڵایەتی و سیاسی و رۆشنبیری گەلی كوردستاندا و، تا رۆژی ئەمرۆش، چەپ لە جیاتی نەبونانە لە كوردستاندا . بەتایبەتی ئەگەر زۆر راشكاو بین هەندێك حزبی پاشكۆ و بچوك بۆ ئەم ماوەیەی پێشوو لەپێناو بەرژەوەندیە بچوكە كەسی و حزبیە روتە تەسكەكە زەربەیەكی گەورەیان لە چەپ داوە و، تەنانەت لەم بارەوە خەڵكی ئەنتی چەپی یەكجار دڵخۆش كردووە و برستی لە بزوتنەوەی چەپ وچەپگەرێتی بریوە ، وەك دەبینین، چەندین رێكخستن و رەوتی جیاجیای بۆ كاریگەر بە ناو ماون و تەنانەت زەرەیك هەمانهەنگیان لە هیچ روویەكی سیاسیەوە نیە و، بگرە زۆر جار دژ بە یەكیشن و هەر یەكەو خۆی بە راست دەزانێت و ئەویتر بە لادەر و هەڵە، هەر یەكەو خۆی بە عەیار بیست و چوار دەزانێت و ئەویتر بۆ عەیار .

سەرەرای گۆرانی سەرەكی لە بارودۆخی ناوچەكە و عیراق و كوردستانیش كەچی چەپەكان تا ئێستا خەوتون و رابونێكی راستەقینەمان لە هیچ یەكێكیان نەبینی و تەنانەت زۆرێكیان بەە ناوی جیاجیاوە كۆمەڵێك كاسەلێس و گەندەڵیان لەخۆیان كۆكردۆتەوە كە فریان بە چەپەوە نیە . بۆیە، سەرەرای گۆرانكاری و بازدانی قۆناغە یەك لەدوای یەكەكانی سەردەمەكە، هیچ جوڵەیەكمان لە هیچ لایەكیانەوە نەبینی .

حزبایەتی و كاری رێكخراوەیی كلاسیكی و دۆگمایی لە رەفتار و بیروبۆچون و هەڵوێستەكان تا بیناقاقا برستی لە توانای خەڵكە دڵسۆزەكەشی بریوە و، زۆرێكیان بۆ ئومێد بوون لە كاری سیاسی چەپگەرانە لە كوردستاندا، بەهۆی وەزعی ئەو حزبانەی كە خۆیان بە چەپ دەناسێنن و تەنها رۆژ بەرێدەكەن و فریان بە هیچ تاقە چمكێكی چەپەوە نیە و، بونەتە رێگر لە كاری رێكخراوەیی و فكری و فەلسەفی خەڵكی چەپی راستەقینە و، خۆیان بە خاوەنی چەپ لەقەڵەم دەدەن و لە ناخدا هیچ جیاوازیەكیان لەگەڵ سەرجەم رەوتە فكری و سیاسیەكانی تردا نیە .

سەرەرای ئەم بێغرایی و خۆسەپاندنەی ئەمانە، دان بەم واقعەدا نانێن و تەنانەت لە نێو حزبەکانیشیان ڕێگرن لە چاکسازی و گۆرانکاری و هەوڵی قوتار بوون لەم بەربەستانە لە نێوخۆی خۆیاندا و، لە ئاستی دەرەوەی ڕێکخراوەکانیشیان؛ تا ئێستا هیچ هەوڵێکمان نەبینیوە بۆ کۆکردنەوەی خەڵکە راستگۆکە چ بە تاك بێت یان کۆمەڵ، کە بۆ ماوەیەکی دوورودرێژە پەرشوبڵاو بوون .

بۆیە، ئەگەر تا ئێستا ئەوگۆرانکاریە گەورانەی کە لە ناوچەکە و لەو نێوەندەشدا لە باری کوردستاندا چاوەڕێی دەکەین زۆر نزیکە، بەڵام هیچ لایەك دەستپێشخەری گردبونەوە و کۆبونەوەی سەرجەم رەوتەکان لە چوارچێوەیەکی دیاریکراوی سیاسیدا نەکردووە، کە بۆ پێشهاتەکانی قۆناغەکە هەماهەنگی بکەن و لەسەر هەر بابەت وهەر جۆرە روداوێك کە پەیوەست بێت بە کوردستان و دوارۆژیەوە هەڵوێستی تایبەتی چەپگەرانەی واقعیانەی خۆیان هەبێت و لەو پەراوێزکەوتنە بێنەدەر . ئەمرۆ گۆرانکاریە چاوەروانکراوەکان بە ڕێوەن و چاوەڕێی کەس ناکەن . بۆیە پێویستە دڵسۆزانی خەڵکانی هەژار و کەم دەرامەت و چینی چەوساوە و پرۆلیتاریا، بە هەر شێوەیەك بێت جموجوڵی خۆیان بکەن و بە خوێندنەوەیەکی زانستیانەی وەزع و واقع و رەوتی سیاسی و کۆمەڵایەتی کوردستان بە واقعبینانە هەوڵی یەکبون و کۆکردنەوەی خەڵك و ڕێکخراو و لایەنە چەپەکان بدەن و، تاوەکو ئەو ماوە کورتەی ماوە لە هەر روویەکەوە ڕێگەی تێ بچێت و لە چوارچێوەیەکی فراوانی کراوەدا، پێکهاتە هەمەچەشنەکان و کەسە چەپەکان کۆ ببنەوە و ڕۆڵی چارەنوسساز و گرنگی خۆیان بگێڕن و هەڵوێستی خۆیان رابگەیەنن . بۆیە لەم مینبەرەوە پێشنیاری ئەم گردبونەوە بۆ هەموو لایەن و کەسەکان بەجێ دێڵم کە ئەم ئەگەر ئەم هەنگاوە بە گرنگ بزانن و هەموو لایەك هیمەت بکەن بۆ ئەم ئەرکە پێویست و چارەنوسسازە لە رەوتی چەپی کوردستانیدا، ئەمەش تا زوو بکرێت درەنگە .

وێرن و با پێکێوێ لێمارش و

کۆبوونەوەکانی ١ی ئایار لەجیهاندا بەشداری بکەین

یەکی ئایار ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار، لە هەموو دنیادا بەرز ڕادەگیرێت، کرێکاران و کۆمۆنیستەکان و ئازادیخوازان، بەڕیزی ملیۆنیان دەڕژێنە شەقامەکان و ناوەندەکانی شارەوە. لەم وڵاتانەدا (سویسرا، سوید (ستۆکهۆڵم و یاڤلێ)، بەریتانیا، ئەڵمانیا، نەرویج، فنلاند، کەنەدا(تۆرنتۆ، ئۆتاوا) و ئوستralیا) ڕێکخراوەکانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان و عێراق و هاوڕێیانمان بەشدار دەبن و دەتوانن لەڕێگای بانگەوازو ئەدرەسەکانەوە ئاگاداری کات و شوێن ببن و بانگەوازتان دەکەین وەرن و لەگەڵیاندا بەشدار بن.

سویسرا:

بانگەواز بۆ ١ ی ئایار لە شاری زویریخ ی سویسرا

لە ڕێگەی ئەم ڕاگەیاندنەوە ئێمە ڕێکخستنەکانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان، بانگەوازی هەموو لایەك دەکەین وەك هەموو هاوچینەکانیان لە سەراسەری دونیادا، بەشداری چالاکانە لە ١ی ئایاری شاری زویریخ دا بکەن و پێکەوە بتوانین یەکی ئایار، ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بەرز ڕاگرین.

١ ی ئایار ڕۆژی خەبات و وەستانەوە یە بەرامبەر بە دونیای نایەکسانی ئەمڕۆ، دونیای سەرمایەو سیاسەت و یاسا دژە کرێکاری و ئینسانیەکانی، ئەمساڵ لە هەموو کاتێکی تر زیاتر، تێکۆشان و(نا) ووتن بەم سیستەمە ، گرنگی خۆی هەیەو پێویستترە، لە خوێن هەڵکێشانی بەشێك لە سەر زەوی، ئاوارەیی ملیۆنی ، شەڕی تیرۆر و وێرانبوونی چەندین ووڵات و ترسێکی کوشندە کە ئەمڕۆ دونیای داگرتووە، پێمان دەڵێ و دەیکا بە ئەرکمان کە هەنگاوێك لە ڕاستای کۆتایی هاتنی ئەم بەربەریەتە بێینە پێشەوە. سەرمایەداری ئەمڕۆ مرۆڤی خستۆتە گرەوی مانەوەی خۆی و لەو پێناوەدا ئایندەی کۆمەڵگەیی مرۆیی خستۆتە مەترسیەوە.

ئێمە وەك هەمیشە لەم خەباتەدا لە گەڵ چینی کرێکار لە ئاستی جیهاندا هاوبەش و هاوخەباتین و دێینە مەیدان، بۆیە داوا لە هەموو ئازایخوازان دەکەین کە لە گەڵمان بەشدار بن و ئایاری ئەمساڵ و ناڕەزایەتیەکانی پڕ خرۆشتر کەین.

بەرنامەکانی یەکی ئایاری ئەمساڵ کە لە 29.4 وە تا 1.5. دەخایەنێ

بەم جۆرەیە :
– ڕۆژی هەینی 29.04 کاژتژمێر 12 نیوەڕۆ ساحەی ئاهەنگەکان لە کازێرنە، دەسپێدەکات و تا کاتژمێر 22 ی شەو بەردەوام دەبێ.
– هەروەها ڕۆژی شەممە 30.04 لە کاتژمێر 12 ی نیوەڕۆوە تا 2ی شەو بەردەوام دەبێ و ئێمە لە جێگەی خۆمان وەك هەموو ساڵێك بۆ ماوەی 3 ڕۆژ لەوێ دەبین
– ڕۆژی یەکشەممە 1 ی ئایار کاتژمێر 100 ی بەیانی لە هێلڤێتیا پلاتس بە بەشداری دەیان ڕێکخراوو هەزاران کەس لە کرێکاران کۆدەبینەوە، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان لە نێو خۆپیشاندانەکەدایە، دوای قسەوباسی لایەنەکان، ڕێپێوان بە شداری دەیان لایەن و ڕێکخراو و هەزاران کەس دەکەوێتە ڕێ بە ناو شاردا و لە بێلڤوی ڕادەوەستێ، لەوێدا بەشێکیتر لە وتار و قسەوباسەکان پێشکەش دەکرێ، دوای کۆتاییهاتنی ڕێپێوانەکە دەگەڕێنەوە شوێنی ئاهەنگی ١ی ئایار لە کازێرنە، ئێمە بۆ ماوە ی 3 ڕۆژ واتا لە 29.4 وە تا 1.5 کاتژمێر 10 ی شەو لە چادرگای خۆماندا لەوێ دەبین. لەماوەی ئەو 3 ڕۆژەدا دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و سیمینار لە لایەن نوێنەر و ڕێکخراوە کرێکاریەکان لە زۆرێك لە ووڵاتانی دونیاوە ساز ئەکرێ.
هیوادارین ئەو هاوڕێیانەی لە سویسران بتوانن بەشداری یەکی ئایاری شاری زوریخ بکەن .
بژی یەکی ئایار، ڕۆژی هاوخەباتی جیهانی چینی کرێکار.
ڕێکخراوی سویسرای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان.
21.04.2017

سوید- ستۆکھۆڵم:
ڕۆژی یەکی ئایار کۆمیتەی ستۆکھۆڵمی حزب بەشداری ڕێپێوانی یەکی ئایار دەکات، کە لە گۆڕەپانی کونگسترێدگۆردن لە ناوەندی شاری ستۆکھۆڵم ساز دەکرێت. وەک نەریتیکی سڵانە حزبی چەپی سوید بە هاوبەشی ڕیکخراوە چەپەکان و کرێکارانی ستۆکھۆڵم پاش ڕیپێوانی یەکی ئایار کە سەرلەبەیانی ئەو ڕۆژە ئەنجام دەدرێت، لە پاش سەعات ١٢ ڕێپێوانەکە دەگاتە ئەو گۆڕەپانە و هەزاران کەس کۆدەبنەوە. ئەمساڵ وەک ساڵانی ڕابردوو کۆمیتەی حزب لە ستۆکھۆڵم لەگەڵ کەسانی چەپ و ئازادیخواز لەو گۆڕەپانەدا ئامادە دەبن و بە مێزی کتێب و پلاکارت و لافیتەکانی خۆیەوە بەشدار دەبێت
سوید – یاڤلە
بژی ١ی ئایار ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار..!
کرێکارانی جیهان یەکگرن!

کات و شوێنی مەراسیمی ١ی ئایار کۆبوونەوە کاتژمێر ١١:٣٠ لە سوێدەرمالم، بە ڕێپێوان دەڕۆین بە سەنتەری شاری یاقلە.

بەریتانیا:

بەشداری ١ی ئایار ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بکەن لە لەندەن ساڵانە لەسەر بانگەوازی ئیتحادیەی کرێکاریەکان، ١ی ئایار سازدەکرێ. بەیانیەکەی لە بەردەم کتێبخانەی ماکس دا کۆدەبنەوە تا کاتژمیر ١٢ی نیوەڕۆ و دوایی بە ڕێپێوان بەرەو ناوەندی شاری لەندەن ترافلگار سکوێر بەڕێدەکەون. ئەمە لە ڕێکخراوی بەریتانیای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان ساڵانە بەشداری دەکەین و ئەمساڵیش بەهەمانشێوەو بانگەوازی کرێکاران، کۆمۆنیست و ئازادیخوازان دەکەین کە بەشداری مارشی ئایار ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بکەن، وە خواستەکانی کرێکاران و مەحرومانی کوردستان بەگوێی کرێکاران و کۆمۆنیستەکان و ئازایخوازی کۆمەڵگای بەریتانیا بگەیەنن، فەزایەکی هەژاری و نەبوونی و نەداری کە دەسەڵاتدارانی بۆرژوا ناسیونالیستی کوردی بەسەر کۆمەڵگادا سەپاندویانەو زەرورە کە دەنگی کرێکاران و مەحرومانی کۆمەڵگا بگەیەنرێتە دنیاو هاوپشتیان بۆ راکێشرێت.

وەرن و پێکەوە بەشداری ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بکەین

کات: ١٠ی بەیانی ١ی ئایار ٢٠١٧ لە بەردەم کتێبخانەی مارکس لەم ئەدرەسەی خوارەوە

Clerkenwell Green, Clerkenwell, London EC1R 0DU

نزیکترین ئیستگای قیتار

Nearest tube Farringdon station

کاتژمێر ١٢مارشەکە بەرەو ترافلگار سکوێر بەڕێدەکەوێت

Trafalgar Square

بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بەم ژمارە تەلەفونانەوە ٠٧٤٧٦٢٠٤١٢١ و ٠٧٨٥٦٠٣٢٩٩١

ڕێکخراوی بەریتانیای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان

ئەڵمانیا:

بەشداری مارشی ١ی ئایار بکەن لەشاری کالسرە

ڕۆژی ١ی ئایار لەسەر بانگەوازی یەکێتیە کرێکاری و حزبە سۆشیالیستەکان، لەشاری کالسرە ١ی ئایار وەک ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار هەموو ساڵێک لەم ڕۆژەدا هاوکاتی شارەکانی تر لە شاری کالسرەش کۆبوونەوەو ڕێپێوان دەکرێت.

سەرەتا کاتژمتر ١٠ی سەرلەبەیانی لە Friedrichs platz کۆبەنەوە

دەکرێت و بەرەو ناوەندی شار و لەوێوە بە پارکی Stadt garten بەڕێدەکەون و لەوێدا کۆدەبنەوەو بەدانانی خێمەو مێزکتێب و بەرزکرنەوەی لافتەو شیعارو پلاکارت بەبۆنەی ئەم رۆژەو داواکاریەکانی ئەمساڵی کرێکاران، وە قسەوباسی ئیتحادیە وحزبەکان وبەرنامەی جۆراوجۆری گەورەو مناڵانی تێدا دەبێت. هەروەها ئەو پارکە کە باخچەی ئاژەڵانی لێیە لەبەیانیەوە تا کاتژمیر ١٢ بەبۆنەی ١ی ئایارەوە رۆژی جیهانی کرێکارنەوە بە خۆڕایی دەبێت.
بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بە بکر حمەد لەحزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان بەژمارە تەلەفونی ٠١٧٢٥٧٩٩١٧٠

نەرویج:

بەشداری یەکی ئایار لە شاری ئۆسلۆ بکەن
ساڵانە لە یەکی ئایاردا زۆربەی حزب و ئیتحادیە کرێکاریەکان و خەڵکی کۆمۆنیست و ئازادیخواز بەشداری رۆژی یەکی ئایار رۆژی جیهانی چینی کرێکار دەکەن و ئەمەش لەحزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان، بەشداری دەکەین بەلافتەو پلاکارتی خۆمان. وە داواکارین لە هەموو لایەک بتوانن بەشداری ئەم رۆژە بکەن و لەگەڵماندا پێکەوە ئەم رۆژەی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بەرز رابگرین.
بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بە ئەنوەری نوری بەژمارە تەلەفونی ٠٤٨٢٤١٢١٧
رێکخراوی نەرویجی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان

فنلاند:

بژی ١ی ئایار رۆژی هاوپشتی چینی کرێکار!
سەرلەبەیانی یەکی ئایار حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان بە بەشداری لە مارشی ئایاری حزبە چەپ و نیقابە کرێکاریەکان بە لافیتە و شیعاری حزبی کۆمۆنیستی کریکاریی کوردستان وعێراقەوە کاتژمێر ٨ی سەرلەبەیانی لە خێیمەکەمانەوە دەکەوینە ڕێی بەرەو شوێنی مارشەکە، لەخێیمەماندا کە مێزکتێبی تیدا دائەنێین و هاوڕێیان وەڵامی چاوپیکەوتن و مقابەلاکانی میدیاکان ئەدەنەوە..
کات یەکی ئایار سەعات ٨ی سەرلەبەیانی تا سەعات ٣ی پاش نیوەڕۆ
شوین: سەنتەری شاری هەلسینکی ئەدرەس Kansalaistori
بە هەوای بەشداری هەموو ئێوانەی شاری هەلسینکی و دەوروبەرەکەی!
بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بە:
ئ□□ا فەرەج ٠٤٠٥٤٥٣٠٨٩
سروە فەریق
٠٤١٥٣٢٨٤٧١

کەنەدا:

تۆرنتۆ:

کرێکارانی جیهان یەکگرن!

هاوڕێان ئازادیخوازان!

یەکی ئایار ڕۆژی هاوپشتی جیهانی چینی کرێکار بەڕێوەیە، هەر وەک دەزانن ئەم ڕۆژە لە هەموو جیهان بەجگە لە ئەمریکای شیمالی ، ڕۆژی تەعتیلە و کرێکاران و خەڵکی ئازادیخواز دێنە سەر جادە و گۆڕەپانەکان بۆ ئاڵای سوور ئەنەخشێنن و وەک ڕۆژێکی هاوپشتی جیهانی پەیمان دووپات دەکەنەوە و سەر لەنوێ خۆیان بۆ دەورەیەک ئامادە دەکەنەوە بۆ گەرم ڕاگرتنی خەباتی چینایەتی و بەدەست هێنانی داخوازیەکانیان. بۆ ئەوەی ئەم ڕۆژە بۆ کریکاران و خەڵکی ئازادیخوازی کەنەدا ببێتە ڕۆژێکی تەعتیل و بەشداری ئەم هاوپشتیە لەگەڵ هەموو کرێکارانی جیهان، پێویستە هەرچی زیاتر بزووتنەوەی یەکی ئایار لە کەنەدا کە نزیکەی ١١ ساڵە بەڕێوە چووە بەهێز بکریت و هەرچی زیاتر هێزی بۆ کۆ بکەینەوە و گەورەی بکەینەوە تا کاتێک ئەم بزووتنەوەیە ئەتوانێت بەسەر سەرمایەداران و دەسەڵاتداراندا ئەیسەپێنن. بەهێزکردنی بزووتنەوەی یەکی ئایار یەکێکە لە نەبەردیەکانی خەباتی چینایەتی لەم ووڵاتەدا. هەر بۆیە بانگەوازتان دەکەین کە بەم بزووتنەوەیە پەیوەست بن و بەهێزی بکەین.

شوێن:

Rally and March

Monday May 1, 2017

5:00-8:00 pm

Dufferin Grove Park, 875 Dufferin Ave.

Just across Dufferin Mall

حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق- ڕێکخراوی کەنەدا

حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان_ ڕێکخراوی کەنەدا

ئۆتاوا:

١ی ئایاری ٢٠١٧ لە ئۆتاوا

بەگردبوونەوەیەک لە Minto Park لە دەوری مۆنۆمێنتی توندو تیژی بەرامبەر ژنان. دەستپێدەکات و ٣ کەس قسەیان دەبێت. بەدوایدا ڕێپێوان دەکرێت بەناو شاردا. هەروەها ڤیستیڤا ڕێکیش بۆ خۆشی خێزان دەتوانێت بەشداری بکات. لەسەعات ٥ دەستپێدەکات. هەردووکیان لەلایەن Anti Capitalist Mayday Ottawa coalition ەوە ڕێکخراوە.

سەعات ٨-١١:٣٠ شەو مۆسیقا و گۆرانی دەستپێدەکات لە Cafe Nostalgica, 601 Cumberland St, Ottawa

ئوسترالیا:

کرێکارانی جیهان یەکگرن!

بانگەوازی سەرجەم کرێکاران و هەموو ئەوانەی تێدەکۆشن بۆ دنیایەکی باشتر و شایستە بۆ هەمووان، پەیوەست بن بەریزی ملیۆنی کرێکاران لەیەکی ئایاردا.

بەبۆنەی ڕۆژی ١ی ئایار، ڕۆژی جیهانی کرێکار، مەراسیمێک ساز دەکرێت لەشاری سدنی، بانگەوازی سەرجەم هاوڕێیان و ئازادیخوازان دەکەین کە بەشداری ئەم مەراسیمە بکەن.

کات و شوێنی مەراسیمەکە:

CFMEU

12 Railaway St Lidcombe

ڕۆژی یەک شەممە ٣٠/٤/٢٠١٧

کات ٢ بۆ ٧ی ئێوارە

نرخی بلیت ١٥ دۆلارە بۆ منداڵی خوار ١٢ ساڵ بەخۆڕاییە

بۆ زانیاری زیاتر پەیوەندی بکەن بەحەسەن مارف بەم ژمارە تەلەفونە

٠٤٢٣٧٤٨٣٧٣

کۆمیتەی مەراسیمی یەکی ئایار سدنی

هاوکاری ... ڕۆستەم خامۆش

بەیانی بوو ، بەیانی
خۆری نوێ تیشکی هانی
دەڕۆیشتم لە ڕێگا
کە دەچووم بۆ خوێندنگا
لە شەقام کەسێکم دی
تەماشام کرد بە وردی
پیرە پیاوێ وەستا بوو
بینیم ، کە نابینا بوو
گوتم : خاڵە گیان سڵاو
گوتی بەخێربێی سەرچاو
پرسیم لە حاڵ و کاری
ئەوجا کردم هاوکاری
ئەویش سوپاسی کردم

نـــزای خێری بـــــۆ کـــردم
گوتـــی یاخوا هەر ژیر بی
خـــاوەنی هـــۆش و بیر بی